

Óbudai Waldorf Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú
Művészeti Iskola

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Tartalomjegyzék

Az Iskola adatai.....	4
Az Óbudai Waldorf Iskola vezérképe.....	5
BEVEZETŐ.....	6
ISKOLÁNK TÖRTÉNETE.....	6
NEVELÉSI PROGRAM.....	8
PEDAGÓGIÁNK ALAPELVEI és KÉPZÉSÜNK SZERKEZETE.....	8
Nevelési elvek (feladatok, célok, értékek, eszközök, eljárások).....	8
A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	8
A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő célok és feladatok.....	8
A közösségfejlesztéssel, az Iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok.....	9
Az osztálytanítók, osztálykísérők és a szaktanárok általános feladatai.....	9
A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	11
A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi rendje.....	13
A szülő, a tanuló és a pedagógus, illetve az intézmény partnereinek kapcsolattartási formái.....	14
Kapcsolattartási formák a szülők, tanulók és az Iskola között.....	15
Kapcsolattartás az Iskola külső partnereivel.....	16
A tanulmányok alatti vizsgák.....	17
Az értékelés és a vizsgák.....	17
A 13. évfolyam.....	17
A vizsgákkal kapcsolatos eljárásrend.....	19
A továbbhaladás, felvétel rendje.....	20
Elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok.....	20
Az Iskola Helyi tanterve.....	21
„Szakkörök”.....	21
Tankönyvrendelés.....	21
Mindennapos testnevelés.....	21
A választható fakultációs tantárgyak és a pedagógusválasztás szabályai.....	22
A választható érettségi tantárgyak, amelyekből a felkészítést az Iskola kötelezően vállalja.....	22
Az emelt szintű érettségire való felkészítés feltételei a 11-12. évfolyamon.....	22
A tanulók tanulmányi munkájának valamint magatartás és szorgalom minősítésének elvei.....	22
A tanulók jutalmazásának valamint magatartásának és szorgalmának értékelésének és minősítésének elvei.....	22
A csoportbontás és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei.....	23
A tanulók fizikai állapotának mérése.....	23
A környezeti nevelés elvei.....	23
Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések.....	23
Iskolaváltáskor a kívülről érkező tanulókkal kapcsolatos eljárásrend.....	23
Sajátos pedagógiai módszerek, projektoktatás.....	24
Az ismeretek számonkérésének rendje.....	24

Az otthoni - házi - feladatok rendje.....	24
Részvétel a kötelező tanórai foglalkozásokon kívül.....	25
Az iskolában tanított tantárgyak.....	25
A KÉPZÉS SZERKEZETE.....	25
EGY NAP A WALDORF-ISKOLÁBAN.....	26
HAGYOMÁNYOK-KÖZÖSSÉGI ÉLET-ÜNNEPEK.....	27
A középiskoláról általánosan.....	30
A felső tagozat.....	32
Nevelési elvek a felső tagozaton.....	32
A FELSŐ TAGOZAT TANTÁRGYAIRÓL.....	34
Egyéb speciális feladatok.....	40

Az Iskola adatai

Az iskola neve: Óbudai Waldorf Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola. A továbbiakban az iskola rövid nevét használjuk: Óbudai Waldorf Iskola.

Az iskola a Művelődési és Közoktatási Minisztérium 43.883\92.IX. számú határozata és az Óbuda-Békásmegyér Önkormányzat IV.-587\1993. számú engedélye alapján működik.

Az iskola székhelye és postacíme:
1037 Budapest, Bécsi út 375.

Az iskola elérhetőségei:
Telefon: (06-30)312-624
Internet: <http://www.waldorf-obuda.hu>
E-mail: iroda@waldorf-obuda.hu

Az iskola fenntartója:
Óbudai Waldorf Alapítvány
1031 Budapest, Csikóvár u. 12.

A Pedagógiai programot módosítását
az EMMI 20/2012. (VIII.31.) A pedagógiai programokra vonatkozó rendelete és
az EMMI 51/2012.(XII.21.) A kerettantervek kiadásának rendjéről szóló rendelete alapján
a nevelő-testület elfogadta:
2013. június 24.

Az Iskola Pedagógiai programját kibontva az Iskola Helyi tanterve tartalmazza.

Az Óbudai Waldorf Iskola vezérképe

Az Óbudai Waldorf Iskola vállalja a gyermekek Waldorf-pedagógia szellemében történő nevelését, oktatását. Az Óbudai Waldorf Iskola önálló pedagógiai programmal rendelkezik, amely a felnövekvő gyermek szükségleteihez igazodik. A pedagógusok számára az ember megértéséhez Rudolf Steiner szellemtudománya adja az alapot. Az iskola célja a Waldorf-pedagógia minél szélesebb társadalmi elfogadtatása, minden iskoláskorú gyerek előtt nyitva áll. A pedagógia kitűzött célja, hogy hatására a gyermekek és fiatalok testi, lelki és szellemi képességei a legteljesebb mértékben kibontakozzanak, ők maguk önállóvá váljanak, mutassák meg alkotóképességüket, legyenek kezdeményezők életük irányításában, a világ alakításában, viseljenek felelősséget a többi ember és a társadalom dolgai iránt. Az iskola programja az egyes életkorokhoz igazított pedagógiai és módszertani eszközökkel biztosítja az egyén egészséges fejlődését. Arra törekszünk, hogy a diákok számára önmaguk, a másik ember és a világ megismeréséhez élményekben gazdag tapasztalatokat nyújtsunk. Ennek legfőbb eszköze a sokrétű művészeti tevékenység, amely minden korosztálynál kiemelt szerepet kap. Az így szerzett tapasztalatok képezik a világ és az ember közötti megértés alapját. Az egyes évfolyamok igen eltérő képességű diákokból tevődnek össze és ez kiváló terepet biztosít a szociális képességek kibontakoztatásának. Az Óbudai Waldorf Iskola nyitott és tanulni kész szervezet, akar és képes is hatékonyan reagálni az újabb és újabb kihívásokra.

BEVEZETŐ

„A mi vélekedéseink és meggyőződéseink csak a mi számunkra érvényesek. Az ifjúság elé tárjuk őket, hogy azt mondjuk: így látjuk mi a világot. Nézzétek most már meg ti is, milyennek mutatja magát nektek.”

Rudolf Steiner

Amikor 1991 nyarán egy használaton kívüli óbudai bölcsőde egyik szobájában Waldorf óvodai csoportot szervezett három lelkes család, aligha gondolták, hogy munkájukkal huszonhárom év elteltével saját hét gyermekükön kívül további négyszáz gyermeknek - a kifejezés legjobb értelmében vett - második otthont nyújtó iskolát és óvodát indítanak útjára. Ennyi gyermek jár ugyanis az Óbudai Waldorf Alapítvány óvodájának két csoportjába és iskolájának tizenhárom osztályába most, 2013 tavaszán. Iskolánkban jelenleg harminchat pedagógus dolgozik. Alapítóink azóta sem lettek hűtlenek hozzánk, két család tanárokat adott az iskolának, a harmadik pedig a bennünket fenntartó alapítvány működtetését intézi ma is.

Amikor e szavak íródnak, a sorban huszonkettedik első osztályunk áll szervezés alatt, legnagyobb gyermekeink már rég a felnőttkorba léptek, és kitartó munkával felépült Iskolánk felső, (gimnáziumi) tagozata is.

Szülői körünk és tanári kollégiumunk célja egy olyan kétcsoportos Waldorf óvoda és egy 12+1 évfolyamos Waldorf iskola kialakítása és hosszú távú működési feltételeinek biztosítása volt, amelyekben a gyermekek négytől húsz éves korukig a magyar és nemzetközi nevelésművészet legjobb hagyományait ötvözve szabad gondolkodásra készítető, alkotó légkörben nevelkedhetnek és tanulhatnak, és képességeik - személyiségük sokszínűségét megtartva - optimálisan kibontakozhatnak.

Az eddig eltelt idő eredményei igazolják és megerősítik erőfeszítéseink értelmét.

ISKOLÁNK TÖRTÉNETE

1990-ben szülői kör állt össze Óbudán, akik szerették volna gyermekeiket a Waldorf pedagógia szellemében felnevelni. A harmadik kerületi Önkormányzat támogatta az ötletet, hogy Óbudán alakuljon Waldorf-óvoda és iskola. A hivatali támogatás birtokában alapítványt hoztak létre a szülők, melyre azért volt szükség, hogy megalapítsák és működtethessék a fent nevezett intézményeket. 1991-ben az Óbudai Waldorf Alapítvány egy üres bölcsődeépületet kapott önkormányzati segítséggel, melyben szeptembertől megkezdte működését az Óbudai Waldorf Óvoda.

Az első pillanattól kezdve igény volt az iskolára is, de pedagógus és épület hiányában úgy tűnt, megoldhatatlan nehézségek állnak az iskolaalapítás útjában.

1992 nyarán egy házaspár az alapító szülők közül - Kovács László és Kovácsné Heinrich Ildikó -, arra az elhatározásra jutott, hogy minden nehézség ellenére elkezdik megszervezni az iskola első osztályát. Megtalálták azt a pedagógust - Szecsődi Attila személyében -, aki vállalta az első osztály tanítását. Szecsődi Attila Bécsben szerzett diplomát Waldorf-pedagógiából és nagy lelkesedéssel kezdte el munkahelyének kialakítását, mert augusztus közepéig a tanítón és a tanítási módszer iránt érdeklődő szülőkön kívül semmilyen technikai feltétel nem teljesült, ami az

iskolaév megkezdéséhez szükséges lett volna. Az utolsó pillanatban az óvónők beleegyeztek, hogy egy évig az első osztály az óvoda egy addig kihasználatlan termében működhessen. A szülők nagy örömmel és optimizmussal jelentkeztek az osztálytanítónál, aki a jelentkezők közül 19 gyermeket vett fel. A padok és a tábla az utolsó pillanatban, a megnyitó előtti napon érkeztek meg. 1992 szeptemberében sok-sok szülői segítséggel az Óbudai Waldorf Iskola elkezdte működését.

A harmadik kerületi Önkormányzat az iskola szülői közössége kérésére a következő tanévben helyet biztosított az állandóan növekvő Óbudai Waldorf Iskola részére a Bécsi út 375. alatt lévő iskolaépületben, ahol iskolánk először albérlőként működött. Az önkormányzat a későbbiekben az épület bérleti jogát átruházta a Waldorf-iskolára, így biztosítva az iskola tárgyi működési feltételeit.

A Bécsi úti iskolát Móra László alapította a század harmincas éveiben. Az egyemeletes épületet, mely nyolc osztálynak adott otthont, az ötvenes évek végén kibővítették és tornatermet is kapott. A III. kerületi Önkormányzat döntésével a Waldorf-iskola kapta meg a Bécsi út 375. szám alatti iskolaépületet, melyben az alacsony tanulói létszámmal és komoly pedagógiai gondokkal küzdő Móra László általános iskola üzemelt. Az Óbudai Waldorf Iskola felfelé bővülő rendszerben épült ki, az általános iskola kimenő rendszerben szűnt meg, így lehetőségük volt a tanulóknak abban az intézményben befejezni tanulmányaikat, amelyben azokat elkezdték. A két intézmény az első időszakban nagyon nehezen tudott együttműködni, de az idő múlásával a súrlódási felületek csökkentek. 1999 júniusában az egész épület felett megkaptuk a rendelkezési jogot.

A szülői közösség mindvégig támogatta az épület megszerzésében az Óbudai Waldorf Alapítványt. Az iskola fenntartása és működtetése csak a szülők segítségével lehetséges.

A tantermeket minden év elején a szülők újították fel. 1999 nyarán az alapítvány komoly anyagi befektetésként belülről felújította az iskolát. A jogi, gazdasági kérdésekben ismereteiket, szaktudásukat adták. De maga a Waldorf-pedagógia nem képzelhető el a szülők odafigyelése, érdeklődése nélkül. Minden, amit eddig az Óbudai Waldorf Iskola tárgyi feltételekben vagy szellemi sikerekben elkönnyelhet magának, a szülők és pedagógusok szoros együttműködésének az eredménye. A közös munkát nem is jellemzi jobban más, mint az, hogy az 1992-beli 19 fős gyermeklétszám 2013-ra 376-ra duzzadt.

NEVELÉSI PROGRAM

PEDAGÓGIÁNK ALAPELVEI és KÉPZÉSÜNK SZERKEZETE

NEVELÉSI ELVEK (FELADATOK, CÉLOK, ÉRTÉKEK, ESZKÖZÖK, ELJÁRÁSOK)

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

A Waldorf-iskolák legfontosabb nevelési elve, így az Óbudai Waldorf Iskola elsődleges feladata a gyermek személyiségének minél mélyebb, és sokoldalúbb kibontása. Felfedezni a benne rejlő értékeket, talentumokat, ezeket gondozni, megadni minden lehetőséget kibontásukhoz. Fontos feladat, hogy megismervén a körülötte lévő világot, otthon érezze magát benne. Tudjon a képességeiről, tudja, hol és mire használhatja őket.

A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő célok és feladatok

Iskolánkban pedagógiánk holisztikus természetéből eredően minden területen, minden tantárgy tanításában, minden programban különös figyelmet fordítunk az egészség fejlesztésére. Kezdve a főtanítás ritmikus részével, amelyben a diákok testi-lelki-szellemi összerendezettségét célzó tevékenységet végzünk, a sok-sok kirándulással és a nyári táborokkal, a rendszeres sportnapok megtartásával, a drog-prevencióval, azzal, hogy a diákok előtt álló tanárok nem dohányoznak, és a különböző életkorokban megjelenő tantárgyak szemléletformáló gesztusaiban, sok-sok módon igyekszünk szolgálni az egészséges életmódra nevelést. Az egészséges életmód megtartásához nagyban hozzájárul konyhánk tudatosan választott változatos étrendje.

A teljeskörű egészségfejlesztéssel kapcsolatos célok:

- A tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődésének biztosítása
- Korszerű ismeretek és azok gyakorlásához szükséges jártasságok és készségek kialakítása az egészség védelme érdekében
- Az életmód a viselkedés és az egészségi állapot közötti összefüggés felismertetése
- Az önmagunkkal szembeni felelősségérzet kialakítása
- A tudatformálás erősítése
- Sportolás, aktív testmozgás jelentőségének felismertetése
- Káros szenvedélyek elleni küzdelem

A teljeskörű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok:

- A tanulóifjúság számára biztosítani az egészséges fejlődés feltételeit 1-13. osztályokban

- A tanulók részére az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismeretek átadása
- Minden tanulónak ismernie kell, és be kell tartania, tartatnia a munkabiztonsági szabályzat, tűzvédelmi utasítás, bomba- és tűzriadó tervre vonatkozó rendelkezéseit
- Tanulók, dolgozók rendszeres egészségügyi vizsgálata
- Egészséges táplálkozásra nevelés
- Dohányzás- és drog-prevenció
- Mindennapos testmozgás biztosítása
- Járványos betegségek megelőzése

A közösségfejlesztéssel, az Iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

Iskolánk sajátossága, hogy az alsó tagozat nem oszlik külön szakaszokra. A nyolc éves képzés egységes egésznek alkot. A gyermek szempontjából az a legjobb, ha első osztálytól kezdődően a nyolcadik év végéig lehetőleg ugyanazok a tanárok tanítják.

Lényeges szempont, hogy a gyermekeket nyolc éven keresztül egy osztálytanító kíséri végig. Ez a gyermekek szocializációját kedvezően befolyásolja. Az osztálytanító alaposabban megismeri tanítványait, több segítséget tud nyújtani harmonikus fejlődésükben. A tanulók szociális érettségét, toleranciájuk fejlesztését szolgálja az is, ha első osztálytól együtt nevelkednek. Könnyebben át tudják élni a másik ember „egyediségét”, azt, hogy minden emberben más és másfajta érték lakozik.

Már osztályra létrejöttékor figyel arra az osztálytanító, hogy sokszínű és kiegyensúlyozott legyen a közösség a különböző temperamentumú gyermekek jóvoltából. A tanítónak folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a gyermek egyéni és szociális fejlődését. Nevelési gyakorlatában másképpen kell bánnia a különböző temperamentumú gyermekekkel. Nem a hozott temperamentum ellen kell hatnia, hanem azt alapul véve a gyermek belső egyensúlyát segítsen megtalálni.

A gyermekek egyéni fejlődése miatt fontos, hogy az osztálytanító 1–8. osztályig lehetőség szerint ne változzon. Utána a fentebb már jelzett módon, a felső tagozat ideje alatt, osztálykísérő koordinálja az adott osztály életét. Ezen kívül minden 9. osztályban megvalósítottunk egy mentorrendszert, mely lehetővé teszi minden diák számára, hogy szaktanárai közül választhasson magának egy olyan segítő-támogató tanárt, aki szükség esetén rendelkezésére áll a gyermeknek. Ez a megkeresés természetesen (az életkori sajátosságoknak megfelelően) csak a diák részéről kezdeményeződhet. Mindezekkel összhangban a Waldorf-iskola tanárai rendszeres heti megbeszélésükön (tanári konferencia) az egyes gyermekekkel és a közösséggel kapcsolatos hosszú távú pedagógiai célokkal és az aktuális gondok megbeszélésével egyaránt foglalkoznak.

A gyermekek egyéni nyomon követésével egyenrangúan fontos a közösségépítés. Elsőként is a meleg, biztosságot adó, sokszínű osztályközösség kialakítása. Az osztálytanító a nyolc év, az osztálykísérő pedig a hátralévő évek során igyekszik bevezetni tanítványait a szociális életbe. Az iskolaközösség létrejöttéhez járulnak a hónaponkénti közös kezdések, s az, hogy a különböző korú osztályközösségek más és más hangsúllyal készülnek az ünnepekre, de az ünnep csúcspontját az egész iskola közössége egyszerre éli meg.

Az osztálytanítók, osztálykísérők és a szaktanárok általános feladatai

Minden, amit a gyermek az iskolában tanul, kézzelfogható, lelkével átélhető legyen. Például az első osztályosok betűtanulásánál a betűk élőlények, történetük van, szeretettel lehet megközeledni őket. Célunk, hogy a gyerekek önmaguk fedezzék fel a világ dolgait. A gyermeki megismerési utat követve először az egészet egyben látják, (mint ahogyan a kisgyermek is óriásfogalmakat alkot), majd az észlelés és a fogalomalkotás finomodásával fedezzenek fel egyre differenciáltabb kis részleteket. Fontos, hogy a gyermeknek ne kész, megmásíthatatlan tényeket tanítsunk meg, hanem a szívet, akaratot és a gondolkodást egyszerre arra ösztönözzük, mi módon lehet a világot a maga változatosságában, összefüggéseiben szeretettel megismerni és befogadni. Így juttathatjuk a gyermeket élő, a változásokat felvenni képes gondolkodáshoz. Pedagógiánk sarokkövének tekintjük, hogy az intellektus túl korai egyoldalú fejlesztése helyett az egészséges érzésvilág és akarati élet kibontakoztatásával teremtsünk az amúgy is ebben az életkorban magának utat törő gondolkodásnak biztos alapot. Ezért a főoktatással egyenrangúan fontosnak tartjuk a különböző művészeti és kézműves tevékenységeket, valamint a közösségi életet.

Gyermekeinket az alsó és középtagozaton igyekszünk megóvni az aktív alkotás ellen ható, csak befogadást lehetővé tevő, a belső képzelőerőt eltompító és tétlenségre tanító hatások elől, mint pl. a televíziózás. Ellenben művészeti és kézműves tárgyak széles skálája segíti az alkotó fantázia kibontakozását. Első osztálytól fogva rendszeresen zenélnek, furulyáznak a gyerekek, először hatlyukú parasztfurulyán, később szoprán furulyán játszanak. Más hangszerek tanulására, kamara-együttesek létrehozására is buzdítjuk őket. Az euritmia olyan, csak a Waldorf-iskolákban szereplő speciális tantárgy, mely harmonikus, lélekkel átélt, összerendezett mozgásra tanítja a gyermekeket. A pszichomotorium egészét mozgósítja a mozgásos feladatok megoldására. Sok, a tanuláshoz nélkülözhetetlen háttérképességet fejleszt. Szorosabbá, harmonikusabbá teszi a test a lélek és a gondolkodás kapcsolatát.

A vizes festés során a gyermekek használják a színek lélekkel szorosan összefüggő kifejező erejét, keveredésük törvényeit, majd a foltokból fokozatosan egyre formáltabb alakok válnak, jelezvén a gyermek belső formaerejének kibontakozását.

Kézimunkaórán a gyermekek maguk készítik használati tárgyaikat. A kis elsősök furulyatokat szönek. Később kötnek, horgolnak, nemezelnak, bábokat készítenek. Soha nincsenek zavarban, ha meg kell oldaniuk egy munkát, amihez kezűgyesség kell. A 6. osztálytól kézműveskednek: fával, fémmel, bőrrel, agyaggal dolgoznak.

A testnevelésórán a kisebbekkel még inkább mozgásos ritmusos játékokat játszunk, s később sem erősítjük fel a sportban a versenyszellemet, hanem a mozgás és a játék szeretetén keresztül az egymásra való odafigyelést, a szociális képességeket szeretnénk elmélyíteni. A különböző sportok egymásra épülésében 1–12. osztályig a Waldorf-iskolában szokásos Bothmer-gimnasztika elveit és gyakorlatát valósítjuk meg.

Tudnia, éreznie kell a tanítónak, hogy a gyermek életútjának egy-egy szakaszán más és más ismeretekre, és bánásmódra van szüksége (ebben utat mutat számára a Waldorf-pedagógia kialakult emberképe és A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve). A kisiskolásnak szüksége van rá, hogy tanítójában tekintélyt, példát lásson, ez segíti elő később a saját „én-erő” kibontakozását. Később a 9–10. életév táján a bontakozó belső erő átmenetileg eltéríti a tekintélytől, s majd maga ajándékozza meg tisztelettel azt, akit jónak lát. A serdülőkorban a tanár tudása, elmélyült érdeklődése vált ki tiszteletet, s segít abban, hogy a diák is kialakíthassa önálló érdeklődését és vélekedését. Ezért is következik majd be pedagógiánkban az a váltás a 9. évfolyamtól, mikor már osztálykísérők és szaktanárok valósítják meg a gyerekek nevelését. A 9–12. évfolyamon már különböző diszciplínákban is komoly műhelymunkát, a tudományág sajátosságainak megfelelő szintű „művészeti” elmélyülést kívánunk biztosítani. Az érettségire előkészítő 13. évben pedig a

már magabiztos tanulási készségekkel rendelkező diákok felkészítését végezzük az érettségi és felvételi vizsgákra.

Figyelünk arra, hogy minden korosztály a tanultakon keresztül kapja meg az életkorának megfelelő segítő gondolatokat. Például a 9–10. életévben járó, világot először individuumpként szemlélő gyerekek fogódzót adhatnak az Ószövetség története. Segítenek meglátni a vezető elveket a kaotikusnak tűnő világban. Később a saját út megtalálásához járul hozzá, ha híres emberek élettörténeteit ismerik meg a fiatalok.

Az iskola minden történését különböző ritmusok hordozzák. Az ünnepek átélése adja az évi ritmust. A főtanítás epochái szinte havi ritmusúak, és elősegítik a gyermekekben a felejtés és emlékezés egészséges arányának kialakulását. Kicsiben ugyanez játszódik le egyik napról a másikra a nappal és az éjszaka között is. A főtanításban a tanító minden nap az élénk tevékenység - a nyugodt odafigyelés, a feszültség és oldódás - más és más ritmusát kell, hogy megteremtse, figyelve a gyermekek pillanatnyi állapotára. A ritmus a gyermeki léleknek biztonságot nyújt és serkenti az életerők működését, a szervezet egyensúlyának fenntartását. A Waldorf-iskola heterogén iskola. Együtt tanulnak a különböző képességű gyermekek. A cél mindig az, hogy a gyermekek együtt tudjanak haladni, sikereket érjenek el, önbizalmuk erősödjön. Persze észre kell vennünk a valamiben tehetséges vagy hátrányos helyzetű gyermekeket, a hátrányok leküzdéséhez külön segítséget, a tehetség fejlődéséhez lehetőséget adva. Azonban az egészségtelen versenyszellem kialakulásától igyekszünk megóvni közösségeinket. Egyrészt, mert az egészséges szociális élethez tartozik, hogy az egyes gyermekek más és más tehetséget hordoznak, s amiben egyikük ügyes, abban a másik segítségre szorul és viszont. Másrészt ne a versengés vezesse őket a tanulásban, hanem érdeklődésük, s abban való örömük, hogy „valamit megtanultam, valamit tudok”.

A nevelés egészét átfogó pedagógiai célokat tekintve jobbnak tartjuk, ha osztályzás helyett év végén részletes, személyhez szóló, írásos értékelést kapnak a gyerekek, melyben szó esik nemcsak tanulmányi fejlődésükről, hanem személyiségük alakulásáról is. Ezt eleinte inkább csak a szülők, később maguk a gyermekek is elolvassák. Hagyományos értelemben vett bukás nincsen iskolánkban, úgy gondoljuk, hogy kellő odafigyeléssel és türelemmel minden gyermek képes teljesíteni a követelményeket. A gyermekek 6-7. osztályban már érezhetően igénylik a megmértetést. Az osztályzás „diktatúráját” továbbra sem tartjuk kívánatosnak, de a középtagozaton (5-8. osztály) igyekszünk a diákok tudásáról önálló írásos munkákban „dolgozatokkal” tükörképet kapni, s ezeket a felső tagozaton szokásos gyakorlattal százalékosan értékeljük.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai feladatok

A Waldorf-iskolát, mint befogadó jellegű, készségfejlesztést szorgalmazó, a gondolkodás-érzés-akarát egyensúlyára épülő nevelési rendszert igen alkalmasnak tartjuk arra, hogy felvegyen sajátos nevelési szükségletű gyermekeket, olyanokat, akiknek a mai iskolarendszer nem tud minden esetben nehézségeiket elfogadó és kezelni tudó iskolát teremteni. Ilyenek a normál értelem, és az értelmi fogyatékoság határán lévő gyermekek, a hallássérült gyermekek, a súlyos nyelvi fejlődési zavarban szenvedő gyermekek, a tanulási zavarral küzdő gyermekek, valamint ha az előbb említett gondok magatartászavarral is együtt járnak.

A felvételnél fontos szempont, hogy az osztálytanító felvállalja a gyermeket, valamint, hogy az osztályközösségbe a gyermek hosszabb távon beilleszthető legyen. Lényeges, hogy a szülők őszintén előtárgják gyermekük problémáját, vállalják a tanítókkal való szoros együttműködést, megismerjék a Waldorf-pedagógia alapvetéseit, és el tudják fogadni, hogy

gyermekük ezen elvek alapján nevelkedjen. A felvétel feltétele még, hogy a gyermekről megfelelő szakértői vélemény álljon rendelkezésre. Kívánatos, hogy a gyermek mennél hamarabb, lehetőleg már első osztályban kerüljön iskolánkba.

Waldorf-iskolánk tantervében több olyan tevékenységi formát találunk, melyek az osztályban végezve is terápiás hatást fejtenek ki a speciális nevelési szükségletű gyermekekre. Iskolánk 1–4. osztályig főként a tanuláshoz szükséges készségek kimunkálásán dolgozik. (Nemzetközi vizsgálatok szerint a tanulási zavaros, vagy nyelvi zavarban szenvedő gyermekek döntő többsége 4. osztály végére hozza be ép társait).

A fejlesztés érdekében a következő tevékenységeket végezzük:

- Az olvasástanulás folyamatát két évre nyújtjuk, a késleltetett írástanulást a harmadik évben fejezik be gyermekeink
- Olyan háttérkézségeket fejlesztünk, melyekre a mai általános iskola nem fordít gondot. Ilyenek: a pszichomotorium fejlesztése euritmiával, játékokkal; a vizuomotoros koordináció fejlesztése a formarajz és a különböző kézműves technikák segítségével; nyelvi készségek fejlesztése a főtanítás kezdő részeként szereplő ritmikus résszel; képi gondolkodás fejlesztése
- Olyan légkör, nevelői alapállás veszi körül a gyermeket, mely lehetővé teszi a másodlagos pszichés sérülések oldását, illetve kialakulásuk megelőzését. A lélek rezdüléseit követő vizes festés, az euritmia, a ritmikus rész, a zenetanulás, az érzelmekhez kapcsoló ismeretátadás, az egymást segítő közösségi légkör mind hozzájárul ehhez
- A cselekvésből kiinduló, érzelmekkel is átélt gondolkodásfejlesztés igen eredményes azoknál a gyermekeknél, akiknél az értelmi fejlődés zavara tanulási akadályozottságban nyilvánul meg

A speciális nevelési szükségletű gyermekek teljes ellátását 1 fő gyógypedagógus végzi, munkáját részmunkaidős, különböző területeken tanult fejlesztő pedagógusok segítik a gyermekek számától függően. A gyógypedagógus szoros figyelemmel kíséri a gyermek fejlődését a bekerüléstől fogva a zavar fennálltáig, illetve a gyermek kikerüléséig.

A gyógypedagógus feladatai a következők:

- A bekerülő speciális nevelési szükségletű gyermekkel pedagógiai vizsgálatot, valamint folyamatdiagnózist végez. Ezt szükség szerint évente megismétli.
- A vizsgálatokra építve a gyermek számára évente egyéni terápiás tervet dolgoz ki.
- Az osztálytanítóval, valamint a szaktanárokkal esetleg az iskolaorvossal, gyógyeuritmistával együttműködve rendszeresen megbeszéli a gyermek vizsgálati eredményeit, a felállított terápiás tervet, valamint az ezekkel kapcsolatos osztályban adódó feladatokat.
- A gyermekek számára a tanórán kívül szükségleteiknek megfelelő kiscsoportos, vagy egyéni fejlesztőfoglalkozásokat végez heti rendszerességgel. Például: pszichomotoros fejlesztést, grafomotoros fejlesztést, nyelvi- és beszédfejlesztést, diszlexia terápiát, egyéb készségfejlesztést.

- Kapcsolatot tart a gyermekkel foglalkozó iskolán kívül dolgozó segítő szakemberekkel – pl.: szakorvos, szurdopedagógus, gyógytornász, pszichológus, valamint a gyermeket vizsgáló szakértői bizottsággal.

A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi rendje

Fontosnak tartjuk, hogy a demokratikus társadalmi rend modelljeként felfogható diákönkormányzat működését szorgalmazzuk. Ez már csak azért is fontos, mert a felső tagozaton már nem jellemző egy-egy osztály egyetlen tanárhoz való szoros kötődése. Az új kötődési formákhoz tehát az is hozzátartozik, hogy megnövekszik az évfolyamok közötti kapcsolat, s így az autonóm önszerveződő diákélet jelentősége is. Viszont elengedhetetlennek tarjuk - éppen a demokratikus „játékszabályok” megtanulása végett -, hogy a patronáló tanárok egyrészt koordinálják a Diákönkormányzat - a DÖK - munkáját, másrészt, mivel az iskolai életnek a „nagy” társadalom modelljeként is szerepelnie kell, képviseleti fórumon keresztül is kapcsolatban álljon diákság és tanárság.

Az iskolai Diákönkormányzat:

- A tanulók és a tanulóközösségek érdekeiknek képviseletére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában Diákönkormányzat (DÖK) működik.
- Az iskolai diákönkormányzat tevékenységét az osztályokban megválasztott küldöttekből, valamint a diákkörök képviselőiből álló diák önkormányzati vezetőség irányítja.
- A Diákönkormányzat tevékenységét a Diákönkormányzat által, a tanári kollégiumból választott nevelő segíti.
- Az iskolai Diákönkormányzat képviseletét a választott elnök látja el. A Diákönkormányzatnak véleményezési, egyetértési és javaslattételi joga van. (20/2012. (VIII.31.)

Az iskolai diákközgyűlés:

- Tanévenként legalább egy alkalommal iskolai diákközgyűlést kell összehívni. A diákközgyűlés összehívásáért az iskola igazgatója a felelős. Az iskolai diákközgyűlésen minden tanulónak joga van részt venni.
- A diákközgyűlésen a Diákönkormányzatot segítő nevelő, valamint a Diákönkormányzat gyermekvezetője beszámol az előző diákközgyűlés óta eltelt időszak munkájáról, valamint az iskola igazgatója tájékoztatást ad az iskolai élet egészéről, az iskolai munkaterről, a tanulói jogok helyzetéről és érvényesüléséről, az iskolai házirendben meghatározottak végrehajtásának tapasztalatairól.

A Diákönkormányzat vezetésével való együttműködés:

- A Diákönkormányzat a saját hatáskörébe tartozó döntések meghozatala előtt a tanári konferencia véleményét, illetve SZMSZ-ének jóváhagyását az igazgatóhelyettes útján kéri meg.
- A Nkt. vonatkozó bekezdéseiben, valamint jogszabályban meghatározott esetekben a Diákönkormányzat véleményének megszerzéséről az igazgatóhelyettes gondoskodik az előterjesztés legalább 15 nappal korábban történő átadásával.

- Az igazgatóhelyettes a véleményeztetésre kerülő anyagok tervezeteinek előkészítésébe a Diákönkormányzat képviselőit bevonhatja, tőlük javaslatot kérhet.
- A Diákönkormányzat véleményét a tanári konferencián az igazgatóhelyettes képviseli.
- Az iskolai tanulók összességét érintő ügyekben a Diákönkormányzat, - az igazgatóhelyettes támogatásával - az iskola vezetéséhez, a szűkebb közösséget érintő ügyekben az igazgatóhoz fordulhat.
- A Diákönkormányzat részére az iskola egy kijelölt állandó helyet biztosít.
- A Diákönkormányzat anyagi támogatásáról az iskola a költségvetés előkészítésekor gondoskodik.

A szülő, a tanuló és a pedagógus, illetve az intézmény partnereinek kapcsolattartási formái

A Waldorf-iskola otthonos iskola. Minden, ami körülvesz minket, hitünk szerint szép, ízléses, természetes anyag, s lehetőség szerint benne van saját, vagy szüleink keze munkája.

A szülőkkel is a számon kérő, utasító hangnemtől igen távol álló együttműködést szeretnénk kialakítani. Szülői estjeinken beszélgetünk az éppen véget ért s a most következő epocháról, együtt gondolkodunk a gyermekekről, és az osztályról. Ez az iskola nem létezhetne sem lelkiileg sem anyagilag a sok szülői segítség nélkül. Hiszen valamikor ők indították az iskolát, és az iskolában tanító pedagógusoknak fontos, hogy a szülők jó helyen érezzék a gyermekeiket. Kevés a pénzünk, de a szülők sok-sok munkájával barátságos, szép környezetbe járhatnak a gyermekek.

A Waldorf-intézményekre jellemző együttműködésnek különböző formái alakultak ki egyrészt a tanárok és a szülők közt, másrészt a szülők közt egymással, harmadrészt a különböző Waldorf iskolák tanárai közt. Ezek a következők lehetnek:

- Az egyes ünnepek megünneplése során a közös tanári-szülői részvétel
- A Szent György napi vásár megszervezése és a vásári portékák elkészítése során tanúsított állandó szülői részvétel
- Az állandó önkéntes szülői szervező és kísérőgárda osztálykirándulásokon
- Az Óbudai Waldorf Diák Sportegyesület, amely szülői kezdeményezésű és működtetésű szervezet, kirándulásokat, kalandos túrákat, sportköröket, sporttevékenységeket szervez
- Az adventi koszorúk osztálykörben családoknál történő elkészítése
- Az iskolai farsangon való nagyarányú szülői részvétel és szervezés
- Kapcsolatunk a Magyar Waldorf Szövetséggel és a Rudolf Steiner Waldorf Iskolák Európai Tanácsával
- Kapcsolatunk a magyarországi Waldorf Tanári Műhellyel (Rendszeres közös önkéntes továbbképzés az ország Waldorf-intézményei számára)
- Az ötödik osztályosok évente megrendezett nemzetközi Waldorf Olimpiája
- Az iskolánkban évente kétszer megrendezett péntek esti Fonó, ahol tanárok-gyermekek-szülők találkozhatnak „csak úgy”
- A szülői estek, amelyeket minden osztályban megrendeznek 4-6 hetenként és ahol a szülők betekintést nyerhetnek nem csak a gyermekek tanulmányaiba, de a Waldorf-pedagógia „műhelytitkaiba” is
- Az állandó személyes kapcsolattartás a tanárok és a szülők között
- Kapcsolatok segítő szakemberekkel, (gyógypedagógus, pszichológus, orvos)
- Kapcsolat országos szakértői bizottságokkal

Az iskolahasználók körét meghaladó közszolgálati funkciók:

- Évi 3-4 alkalommal, tél végén és kora tavasszal nyilvános előadásokat szervezünk a Waldorf-pedagógia elméletéről és gyakorlatáról
- Fogadjuk különböző magyarországi tanárképző intézmények nálunk hospitálni vágyó hallgatóit
- Fogadjuk a magyarországi Waldorf-tanárképző intézmények hospitáló, illetve tanítási gyakorlaton lévő hallgatóit
- Közigazgatási eseményekhez (választások, helyi lakóközösségek gyűlései) helyet biztosítunk

Kapcsolattartási formák a szülők, tanulók és az Iskola között

A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról az osztálytanítók, osztálykísérők és a szaktanárok folyamatosan (szóban, illetve a kilencedik osztálytól tájékoztatófüzeten keresztül írásban) tájékoztatják

A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkatervről, az aktuális feladatokról az iskola igazgatója és az osztálytanítók és osztálykísérők tájékoztatják

A szülői estek, fogadóórák, és a nyílt tanítási napok időpontját az iskolai munkaterv évenként határozza meg

A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok, lehetőségek szolgálnak:

- Családlátogatás: Az előre egyeztetett időpontban való családlátogatás célja a gyermekek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztése érdekében.
- Szülői estek: A szülői estek feladata:
 - a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása,
 - a Waldorf-pedagógia bemutatása,
 - a szülők tájékoztatása az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről, az országos és a helyi közoktatás- politika alakulásáról, változásairól, a helyi tanterv követelményeiről,
 - tájékoztatás az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról,
 - tájékoztatás a gyermekek tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról,
 - tájékoztatás a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről,
 - tájékoztatás az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról.
 - a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola tanári kollégiuma és vezetősége felé,
 - gyakorisága: évente 5-10 alkalommal
- Fogadóóra: A fogadóórák feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy- egy tanuló egyéni fejlesztésének konkrét segítése. Otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás, stb.

Időpontja:

- alsó-és középtagozaton megállapodás szerint,
- felső tagozaton az egyéni lehetőség mellett évente két alkalommal,
- probléma esetén megbeszélés alapján munkaidőben 8-14 óra között

- Nyílt tanítási nap: A nyílt napok tartásának célja, hogy az iskolánkba járó gyerekek szülei - előzetes időpont egyeztetése alapján - betekintést nyerhessenek az iskolai nevelő és oktatómunka mindennapjaiba, ismerjék meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódhassanak közvetlenül gyermekük és az osztályközösség iskolai életéről.
- Írásbeli tájékoztató: Feladata a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.
- Iskolaszék: Az iskolaszéknek 6 delegált tagja van (két szülő, két fenntartó, két tanár), akik rendszeresen tanácskoznak. A tanári képviselők tartják a kapcsolatot a konferencia és az Iskolaszék között. Az Iskolaszéknek véleményezési jogköre van az Szmsz-ről és a Házirendről.

Feladata:

- segíteni a hatékony oktató-nevelő munka feltételeinek megteremtését,
- segíteni az iskolai önállóság megteremtését,
- az iskolát segítő társadalmi erők összefogása,
- a nyitott és toleráns iskola megvalósítása,
- a pedagógusok és a szülők aktív közreműködése a gyermekek érdekében,
- az iskola alapvető működési és pedagógiai dokumentumainak egyeztetése a felhasználókkal,
- az oktatás minőségének javítása

Kapcsolattartás az Iskola külső partnereivel

Az intézmény feladatai ellátása és a tanulók érdekében rendszeres kapcsolatban van más intézményekkel, cégekkel.

Az egészségügyi, gyermekvédelmi, szociális gondozás, a továbbtanulás, pályaválasztás stb. indokolják, hogy az iskola rendszeres munkakapcsolatot tartson más szervezetekkel az alábbi módokon:

- közös értekezletek tartása, ünnepélyek rendezése,
- szakmai előadásokon és megbeszéléseken való részvétel,
- módszertani bemutatások és gyakorlatok tartása,
- intézményi rendezvények látogatása,
- hivatalos ügyintézés levélben vagy telefonon

Rendszeres külső kapcsolatok

Intézményünk az eredményes munkavégzés érdekében rendszeres kapcsolatot tart választott képviselők útján más szervezetekkel:

- a fenntartóval
- a Magyar Waldorf Szövetséggel
- a Waldorf-házzal

- a magyarországi Waldorf-intézményekkel
- a gyermek-és ifjúságvédelmi hatóságokkal
- a Családsegítő Központtal
- az Óbudai Művelődési Központtal
- a városi és a környékbeli oktatási intézményekkel
- patronáló cégekkel
- sportegyesületekkel
- rendőrséggel
- tűzoltósággal

A tanulmányok alatti vizsgák

A tanulók továbbhaladásáról a nevelőtestület dönt az osztálytanító véleménye alapján. Mindent megteszünk azért, hogy gyengébb képességű tanulóink felzárkózzanak. Csak nagyon indokolt esetben tartjuk megfelelő lépésnek az osztályismétlést. Ha a tanuló a minimális követelményeket sem tudja teljesíteni, vagy önhibáján kívül sokat hiányzik, akkor három hónapon belül, a kiírt időpontban, írásban és szóban kell számot adnia a tudásáról osztálytanítója és még egy pedagógus jelenlétében. A 9. évfolyam kialakításához egy közös diák-szülő-tanár konszenzusos megállapodási procedúrát vezetünk be.

Az értékelés és a vizsgák

A már jelzett módon nem kívánunk eltérni Waldorf-iskolánk eddigi gyakorlatától, és minden évfolyam végétével írásos bizonyítványt adunk diákjainknak. Ez a gyakorlat a Waldorf-pedagógia megközelítése szerint adekvátabb módot ad az értékelés árnyaltabbá és egyben emberibbé tételére. Bizonyítványaink megjelenési formájukban is tükrözik mindazokat az esztétikai és szellemi értékeket, melyeket képvisel az iskolánk. Azt is jeleztük azonban már, hogy a felső tagozaton a nálunk szokásos értékelési módokkal párhuzamosan osztályzatokkal is igyekszünk kifejezni a diákok teljesítményét, párhuzamosan a szöveges értékeléssel. Több éves magyarországi középiskolai tapasztalatunk ugyanis, hogy a diákok valójában mindkét értékelési formát igénylik. Ezen kívül 11. osztálytól minden diáknak minden tantárgyból osztályzatokkal is kifejezzük teljesítményét, hogy a magyarországi felsőoktatási felvételi rendszerben meg tudjanak felelni az elvárásoknak, követelményeknek és a fennálló jogi gyakorlatnak.

Iskolánk érettségig adó intézmény. Ez adja stabilitását egy tizenkét+egy évfolyamos Waldorf-iskolának. Ezért végcél a 13. évfolyam számára a törvények által meghatározott állami kétszintű érettségi vizsga letétele. Ezen kívül közvetlen tantárgyi vizsgakövetelményeink a tizenkét év alatt nincsenek. A 8. és 12. év zárásával azonban minden diák számára kötelező tantervben megfogalmazott feladat a *záró munka*, illetve *diplomamunka* elkészítése. Egészen kivételes esetekben (betegség, nagymérvű hiányzás) lehetséges, hogy különbözeti vizsgák útján akarjunk meggyőződni diákjaink tudásáról.

A 13. évfolyam

A Waldorf-iskolák 12 éves tanterve koherens egészet képez az 1. osztálytól 12-ig. A Waldorf-pedagógia átgondolt és tudatosan felépített, mindig a gyermek lelki fejlettségének és igényeinek megfelelő módon kialakított módszerek szerint dolgozik. Diákjaink a megfelelő életkori szakaszba érve mindig olyan képességek és tudás birtokában vannak, amelyek

alkalmassá teszik őket akár az iskolaváltásra is. A tantervi kiegyenlítődés elérése a diákok életkori sajátosságait figyelembe véve a 4. 6. és 8. osztály elvégzése után lehetséges. A felső tagozaton egy döntően más szerkezetű, intenzívebb tanulási lehetőséget biztosító tantervvel dolgozunk. Ez olyan tanulás-módszertani lehetőségekhez, a tizenkét év olyan elmélyített belső tudáshoz juttatja diákjainkat, hogy a 12. évfolyam lezárultával reményeink szerint kiemelkedő tanulási készségekkel rendelkeznek.

A 13. évben fakultációs jellegű a képzés. Célzatosan, az érettségi tantárgyakra koncentrálnak a képzést, a diákok napi órarendjét. Évente két-három, az évről előre meghatározott időben részvizsgákon vesznek részt a diákok, melyek sikeressége szükséges az érettségi vizsgák letételéhez. Azt a diákot, aki ezeket a vizsgákat nem teljesítette elfogadható szinten, nem engedjük érettségizni.

Bizonyítvány

A 11. 12. és 13. évben minden tanult tantárgyból az állami bizonyítványba adunk osztályzatot. Ahogy már írtuk, nem hozhatjuk diákjainkat hátrányos helyzetbe a felsőoktatási intézményekben tett felvételi vizsgákon. Felvételi pontokat jelenleg az utolsó két tanév alapján vihet a diák középiskolájából. Iskolánkban ez a 11-12. illetve a 12-13. osztály. Tehát ez összefügg az érettségi vizsgára való jelentkezéssel és készüléssel is.

A diplomamunka

A Waldorf-iskola képzését a 12. év végén diplomamunka zárja. Elméleti és gyakorlati munka eredményes védeése esetén, mintegy iskolánk elvégzését igazoló dokumentumként adható ki a munkához csatolt *diploma, bizonyítvány*. Ez közvetlen, elemző írásos értékelést tartalmaz az osztálykísérő, az opponens, a mentor és a konzulens tanárok részéről. Ha a diplomamunka magvát gyakorlati tevékenység alkotja, az elméleti, írásos rész ennek dokumentálásából áll. Ez szólhat a munka elkészítéséről, lehet a munka során megtett személyes útról vezetett napló. A diplomamunkát a diákok egy előadáson mutatják be a hallgatóságának.

A diplomamunka vezetésére - még ha támogatja is külső szakember -, témavezető tanárt kell felkérni. Ő felelős a munka haladásáért.

Az érettségi vizsga

A 12. év felé közeledve a kötelező érettségi tárgyak óraszámát heti rendszerességgel is megemeljük. A választható tárgyak esetében pedig szorgalmazzuk a 11. évfolyamtól az egyénekenkénti intenzívebb tanulási formákat és fakultációs órákat biztosítunk igény szerint. A 13. évfolyamon ezt a rendszert megtartva illesztjük képzésünket a kétszintű érettségi rendjéhez. A 13. évfolyamba az léphet, akinek diplomamunkája és 12. osztályos végbizonyítványa megvan. A szaktanárok feladata, hogy a kötelező magyar irodalom és nyelvtan, matematika, történelem és idegen nyelv, illetve a kötelezően választható idegen nyelv, földrajz, rajz és műalkotások elemzése, ének-zene, biológia, kémia, fizika tárgyakból az általuk kiválasztott érettségi témakörökhöz kapcsolódó tananyag megtanulási rendjét kialakítsák. Már a 12. évfolyamon, a februárban meghirdetett hatályos érettségi témakörök ismeretében kell a diákoknak jelentkezniük *március első hétfőjéig* a kötelezően választható tantárgyak tanulására.

A felsős tanári kollégium feladata, hogy a diákoknak képességeikhez mérten a választandó érettségi tantárgyakra való jelentkezését és a felkészítés módját legmegfelelőbben megformálja. Az iskola, a diákok, de a szülők természetes igénye és érdeke is, - bár a képzésünk végbizonyítványát kiadjuk a 12. év végeztével -, hogy a 13. évnél is legyenek kötelező óralátogatási feltételei. Naponta váltva a tantárgyakat három-három, a szakórák idejében tartott előkészítő órában intenzíven készítjük fel a diákjainkat. A megnövekedett, iskolán kívül töltött idővel tovább növekedik az otthon, egyénileg végzett munka jelentősége is.

A 13. osztályban tanult tantárgyakból a diákoknak negyedévenként – az őszi, a karácsonyi és a húsvéti szünet után – a hagyományos osztályzás szerint vizsgát kell tenniük. Az elégtelen osztályzatú eredménytelen vizsga legfeljebb két pótvizsgán javítható. Ha ez nem sikerül, a következő évben lehet ismételni a tanulmányokat.

Az osztályzatok az állami bizonyítványba kerülnek. A bizonyítványt az utolsó vizsgaidőszak után zárjuk le: eredményes vizsgák esetén *'érettségi vizsgát tehet'* minősítéssel.

A vizsgákkal kapcsolatos eljárásrend

Az osztályozó-, javító-, különbözeti- és köztes vizsgák eljárási szabályai

A tanuló szöveges értékelését az 1-től 10. évfolyamig, valamint a 11. évfolyamtól érdemjegyeit is évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, a javítóvizsgán nyújtott teljesítménye alapján kell megállapítani. A továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga. A tanulmányok alatti vizsgát iskolában - illetve a törvényben meghatározottak szerint - független vizsgabizottság előtt lehet tenni. Különbözeti vizsgát a tanuló abban az iskolában tehet, amelyben tanulmányait folytatni kívánja. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

A tanévvégi szöveges értékelés illetve osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, ha felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól, engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget, az engedélyezett időnél többet mulasztott, és a tanári kollégium döntése alapján osztályozó vizsgát tehet.

Az osztályozó vizsgák tantárgyankénti és évfolyamonkénti követelményeit az Óbudai Waldorf iskola helyi tanterve rögzíti. Az osztályozó vizsgákra évente kétszer lehet jelentkezni: szeptember 5-ig az őszi, és február 5-ig a tavaszi érettségi vizsgaidőszakokhoz kapcsolódóan. Az osztályozó vizsgákra a felelős igazgatóhelyettesnél kell írásban jelentkezni, aki kitűzi a vizsga napját, felkéri a vizsgabizottság tagjait és megszervezi a vizsga lebonyolítását.

A 13. évfolyamon évi két alkalommal szervezünk az érettségire felkészítő próbavizsgát: november és március hónapban. A pontos időpontot az adott tanév évrendje tartalmazza. A vizsgák anyagát a szaktanárok a vizsga előtt egy hónappal véglegesítik, és erről tájékoztatják a diákokat.

Ha a tanuló egész évi tanulmányi eredményei nem voltak elfogadhatóak, akkor javítóvizsgát tehet legfeljebb három tantárgyból.

Javítóvizsga letételével folytathatók a tanulmányok akkor is, ha a tanuló az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról igazolatlanul távol maradt, vagy azt nem fejezte be, illetve az előírt időpontig nem tette le.

A tanuló - kiskorú tanuló szülője aláírásával - a félév, illetve a szorgalmi idő utolsó napját megelőző harmincadik napig, a törvényben meghatározott esetben az engedély megadását követő három napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizott-

ság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést öt napon belül továbbítja a vizsgáztatásra kijelölt intézménynek, amelyik az első félév, illetve a szorgalmi idő utolsó hetében szervezi meg a vizsgát.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülő aláírásával - a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy javítóvizsgát független vizsgabizottság előtt tehesen. Az iskola a kérelmet hét napon belül továbbítja a vizsgáztatásra kijelölt intézménynek.

Magántanulóvá a szülő írásban indokolt kérésére a tanári kollégium egyetértésével, az igazgató döntése után válhat az iskola tanulója.

Ha a tanuló előrehozott érettségit kíván tenni bármely tantárgyból, akkor az iskola vizsgaszabályzatában előírt módon kell eljárni.

Amennyiben egy tanuló nem teljesít egy epochát vagy egy szakórai témazáró dolgozatot, (nem éri el a minimális követelményszintet vagy nincs jelen), ezt pótolnia kell. A pótdolgozat időpontját, pontos tartalmát a szaktanárral kell egyeztetni. Ha a tanuló a pótdolgozat írásakor nem jelenik meg, de hiányzását orvosi igazolással igazolja, akkor még egy alkalmat biztosítani kell számára.

A továbbhaladás, felvétel rendje

Az első nyolc évfolyamon jelentkező új tanulók felvételi eljárásának a rendje a következő. Az osztálytanító osztálya létszáma és összetétele alapján dönt a jelentkező tanuló szüleivel való találkozás lehetőségéről. A beszélgetés után pozitív elbírálás esetén az osztályban tanító szaktanárok javaslata alapján a Tanári Kollégium dönt a felvételtől vagy elutasításról, melyről írásban értesítjük az érintett családot.

A felső tagozat egyenes folytatása a középtagozatnak. Az alsóbb osztályokban az osztálytanító a tanári kollégiummal közösen döntött diákjai felvételéről.

A felső tagozatos tanári kollégium a 8. osztályból a 9. osztályba való átmenetet, a kívülről érkező diákokat érintő felvételi eljárásrendszert a következő lépésekben határozta meg. Tavasszal az évröndben meghatározott időpontban nyitott napokat tart iskolánk felső tagozata, amelyen a belsős és külsős érdeklődők előzetes tervezés, egyeztetés alapján betekintést nyerhetnek a felső tagozatos osztályok életébe.

Felvételi elbeszélgetés

Iskolánk 8. osztályos tanulói számára és a külső intézményekből érkező diákoknak egyaránt *felvételi elbeszélgetés*-t szervezünk. Ezen minimum három pedagógus vesz részt. A beszélgetés célja, hogy a felvételiző diák önállóságáról, a művészetekhez való nyitott kapcsolatáról, eddigi és ezutáni érdeklődéséről képet kapjunk. A diákok elhozzák és bemutatják bármely kedves alkotásukat, beszélgetünk velük eddigi tanulási tapasztalataikról, várankozásaikról. Fontos, hogy a Waldorf-pedagógia emberképe alapján való módszertant, a sok kézműves és művészeti tevékenységet el tudják fogadni a mindennapi pedagógia gyakorlataként.

Hasonló körütekintő beszélgetést folytatunk a szülőkkel is.

Elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok

Az osztálytanítók és osztálykísérők minden tanév első tanítási napján megbeszélik osztályukkal az alapvető baleset-megelőzési teendőket, tűz-és balesetvédelmi oktatásban részesítik osztályukat.

Hatodik osztály elején a kézimunkaórákon való balesetmentes részvétel érdekében a famegmunkáló szerszámok helyes használatáról külön oktatást kapnak a diákok.

Az Iskola Helyi tanterve

Az Iskola valamennyi évfolyamát átfogó Helyi tantervet használ.

Az Iskola Helyi tantervét a vonatkozó előírások alapján az iskola tanárai készítették el a Köznevelési törvény és az elfogadott, „A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve” alapján.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 9. § (8)-(10) bekezdése az oktatásért felelős miniszter által jóváhagyott alternatív kerettanterv szerint működő nevelési-oktatási intézményekre előírja, hogy pedagógiai programjukat a kerettantervben meghatározottak szerint készítsék el. Általános felhatalmazást ad az alternatív kerettantervnek arra, hogy az Nkt. 9. § (8) bekezdésében meghatározott körben eltérjenek az Nkt. és a végrehajtására kiadott jogszabályok rendelkezéseitől.

A Magyar Waldorf Szövetség által 2013. januárjában benyújtott „A magyar Waldorf-iskolák kerettanterve” új NAT szerint megújított változatát az emberi erőforrások minisztere 21140-2/2013/KOIR. sz. határozatával jóváhagyta. A korábbi Waldorf-kerettanterv a 17/2004. OM (V. 20.) rendelet 2. sz. mellékletében történt kihirdetéssel 2022. augusztus 31-ig kifutó rendszerben hatályos a vonatkozó jogszabályok értelmében.

„Szakkörök”

A kerettanterv által meghatározott óraszám feletti nem kötelező tanórai foglalkozások, - a továbbiakban „szakkörök” - szabályozása: Iskolánkban a tanulók és szülők igényei szerint szakköröket szervezhetnek a pedagógusok, amely szakkörök éves munkatervét minden évben szeptember 10-ig kell a Tanári Kollégiumnak elfogadtatnia. A szakkörök munkatervét az Iskola éves tervéhez mellékletként csatoljuk.

Tankönyvrendelés

Iskolánk pedagógiai elveiből eredően az alsó négy osztályban semmilyen tantárgy tanításához nem használ tankönyveket. A középtagozaton - elsődlegesen a nyelvtanításban - a szaktanárok és az osztálytanítók közös döntése alapján a szaktanárok szakmai döntése alapján használhatnak az EMMI-rendeletek által engedélyezett tankönyveket.

A tankönyvrendelést Iskolánk Tankönyvrendelési szabályzata tartalmazza. Az állami iskolák gyakorlatához igazodva térítésmentesen juthatnak tankönyvekhez a háromgyerekes családok gyermekei illetve a szociálisan rászoruló diákok.

Mindennapos testnevelés

Iskolánkban a mindennapos testnevelés a következő módokon valósul meg: Az 1-6. osztályban évfolyamonként heti kettő-kettő testnevelésórát tartunk a tornateremben, (kivételesen az 5. osztály, amelyben heti 3 óra testnevelést tartunk), emellett a Kerettanterv engedélye alapján a mindennapos testnevelésbe tartozik az 1-6. osztályban heti egy euritmiaóra és az udvari szünetek napi 20-20 perces irányított mozgásos játéktevékenysége. A 7-12. osztályban heti három-három tornatermi testnevelésóra mellett két-két euritmiaórát számítunk ide, így minden évfolyamon teljesítjük a törvényi előírást. Emellett a középtagozattól lehetőségük van a diákoknak az iskolai Sportkör tevékenységében rendszeresen részt venni.

A választható fakultációs tantárgyak és a pedagógusválasztás szabályai

A választható fakultációs tantárgyak a következők: magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika, angol nyelv, német nyelv, fizika, informatika, biológia, kémia.

A Waldorf-pedagógia gyakorlata szerint iskolánkban évfolyamonként egy-egy osztály van, így egy-egy tantárgyat csak egy pedagógus tanít. A fakultációs órákat a felső tagozaton tantárgyanként egy pedagógus tartja.

A választható érettségi tantárgyak, amelyekből a felkészítést az Iskola kötelezően vállalja

Választható érettségi felkészítés középszinten: biológia, informatika, rajz és vizuális kommunikáció, fizika, dráma.

Választható érettségi felkészítés emelt szinten: biológia, informatika, fizika.

A középszintű érettségi vizsgatárgyak témakörei

A vizsgakövetelményeket a Pedagógiai program melléletként meg lehet tekinteni, amelyeket a 40/2002. (V.24.) OM rendelet tartalmaz „Az érettségi vizsga részletes követelményeiről” címmel.

Az emelt szintű érettségire való felkészítés feltételei a 11-12. évfolyamon

Az emelt szintű érettségire történő felkészítéshez az emelt szintű oktatásban alkalmazott fejlesztési feladatokat és követelményeket a NAT és „Az érettségi vizsga részletes követelményeiről” szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet által előírt végezzük, amelyek megtalálhatók a Pedagógiai program mellékletében.

A tanulók tanulmányi munkájának valamint magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Iskolánkban az *Értékelés*-ről szóló fejezetben kifejtettek szerint folyik az értékelés, így felső tagozaton a tanév során két alkalommal adunk a tanulók tevékenységéről értesítést a szülőknek, és minden diák írásos bizonyítványt, értékelést kap a tanév végén. 11. osztálytól az állami iskolák gyakorlatának megfelelően a tantárgyaknál számokkal is kifejezzük a diákok teljesítményét. Magatartás és szorgalom osztályzatokat nem adunk, szöveges értékeléssel igyekszünk a diákok iskolai jelenlétét bemutatni.

A tanulók jutalmazásának valamint magatartásának és szorgalmának értékelésének és

minősítésének elvei

Iskolánkban a fentebb kifejtett pedagógiai elvek mentén nem kívánunk élni a számokkal való értékelésre, jutalmazásra. A büntetést is igyekszünk elkerülni. Ha egy tanuló megrongálja az iskola értékeit, nem büntetést szabunk ki, hanem a szülőkkel együttműködve megteremtjük az elrontott, tönkretett érték helyrehozásának feltételeit. Emellett az Iskola Szmsz-e tartalmazza a fegyelmezési eljárások rendjét.

Jutalmazási rendünk nincs, ahogy a tanulók magatartását és szorgalmát sem osztályozzuk, hanem a szöveges értékelés lehetőségeivel élünk.

A csoportbontás és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Iskolánkban pedagógiai elveinkkel összhangban a nagylétszámú osztályokban (25-30 fő fölött) 5-6. osztálytól alkalmazunk csoportbontást az idegen nyelvek, az euritmia és a kézműves illetve kézimunkaórák alkalmával. A csoportbontást nem képességek szerint, hanem az abc adta véletlenszerűségekre alapozva, illetve szükség esetén csoportdinamikai elvek szerint végezzük.

Felső tagozaton (elsősorban a nyelvtanításnál) indokolt esetben képességek szerinti csoportbontás is lehetséges.

A tanulók fizikai állapotának mérése

6. osztálytól kezdve minden évfolyamon a testnevelésórák keretében minden diák elvégzi az általánosan használt *Cooper-tesztet*, amelynek eredménye kijelöli a diák és a tanár további céljait és feladatait.

A környezeti nevelés elvei

Az egészségnevelési elveinket fentebb kifejtettük *A teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok* alcím alatt. A környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységeinket az ott kifejtettek mellett a következőkkel egészítjük ki. Iskolánkban a mindennapok gyakorlataként igyekszünk megvalósítani egy környezettudatos, ökológikus szemléletet a következő tevékenységekkel:

- Az egész iskolában szelektíven gyűjtjük a hulladékot
- A tanterv része a kertművelés 6. osztálytól
- Komposztáló tartályt használunk a szerves hulladék számára
- A húsvéti nagytakarítás
- 3.osztálytól a diákok takarítják saját tantermüket
- Váltócipőt hordunk az iskolában

Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Iskolánkban az eddigi előírások szerint évek óta megtalálható az "Esélyegyenlőségi terv", amely megtalálható a mellékletekben.

Iskolaváltáskor a kívülről érkező tanulókkal kapcsolatos eljárásrend

A kívülről érkező jelentkezők fogadásával kapcsolatos feladatok:

- Próbahét
- Türelmi idő biztosítása
- Egyéni fejlesztőpedagógiai segítség

Sajátos pedagógiai módszerek, projektoktatás

A Waldorf-iskolákban, így az Óbudai Waldorf Iskolában is embertani megfontolások alapján korszakosan - epochálisan - tömbösítve tanítjuk az ismeretelméleti tantárgyakat elsőtől a tizenkettedik osztályig. Ezekben az időszakokban mindenoldalúan - komplexen - körüljárják a tanulók az adott tantárgy feldolgozandó témáját. Maga az üres füzet, amely az epocha során egy sokoldalúan díszített tankönyvé válik, a sokrétű művészi és kézműves tevékenységek, amelyek kísérik a főoktatásban tanultakat, a többi tantárgy során ételt élmények mind az alapos elmélyítést szolgálják.

Projektjellegű feladatokat rendszeresen kapnak a diákok önálló választás alapján 5-6. osztálytól, amikor alaposan feldolgozzák a választott témát, amelyet végül egy előadás tetőz be. De ilyen munka a fentebb kifejtett „diplomamunka” 8. és 12. osztályban, valamint az egyes osztályok szinte minden évben színpadra állított színdarabja is.

Az ismeretek számonkérésének rendje

Iskolánkban a hagyományos értelemben vett feleltetés, dolgozatírás nincs. A tanítók a tanulókkal való aktív együttműködésben igyekeznek megismerni a diákoknak az adott tananyagokban való elmélyülését, tudásának, ismereteinek mértékét. Természetesen van a tanítók által irányított beszélgetés, kérdés-felelet, a tanultak felidézése, egyéni előadása, amelyből képet nyerhetnek a pedagógusok a tanulók előrehaladásáról. A tanulók epochafüzeteinek rendszeres ellenőrzése is lehetőséget ad a képalkotásra.

5-6. osztálytól kezdve pedig rendszeres írásos ellenőrzést is végzünk, de nem feladatlapszerűen, hanem inkább esszézerű, a témához kapcsolódó, az érdeklődést felkeltő fogalmazások íratásával. Innen kezdve százalékosan is igyekszünk visszajelzést adni a tanulók tudásáról.

9. osztálytól részletes, százalékos értékelést írnak a tanárok évente két alkalommal, és 11. osztálytól osztályzatokkal is kifejezzük a tanulók teljesítményét.

Az otthoni - házi - feladatok rendje

Iskolánkban az első 3-4 tanévben nem adunk házi feladatot, legfeljebb úgynevezett „szorgalmi” feladatokkal igyekszünk a tanulók érdeklődését az adott tananyag iránt felkelteni és fenntartani.

4-5. osztálytól kezdve a napi rendszerességet is szolgálva 15-30 percnyi feladatot kaphatnak a tanulók, illetve a nyelvtanításban is szükség van a rendszeres gyakorlásra.

6. osztálytól kezdve a tanítók és a szaktanárok egymással egyeztetve rendszeresen adhatnak házi feladatot a tanulóknak, de arra törekszünk, hogy ez naponta maximum fél-másfélórányi feladatot jelentsen.

Hétvégére nem adunk házi feladatot, legfeljebb olvasási kötelezettségeik lehetnek a tanulóknak.

Törekszünk arra - például a matematikában -, hogy heti feladatot adjunk, amit a hét egy adott napjától a következő hét adott napjáig kell a tanulóknak egyéni időbeosztásuk alapján elvégezniük.

Részvétel a kötelező tanórai foglalkozásokon kívül

Egyes ünnepeket nem a tanórai keretekben tartunk meg, így a tanulóknak ezeken a rendezvényeken ugyanúgy kötelesek részt venni, mintha tanítás lenne.

A felső tagozat gyakorlatai sem illeszthetők bele az órarendi keretbe. Így a különböző projekteken való teljes jelenlét kötelező a diákok számára, azok a tevékenységek részei az Iskola Pedagógiai programjának és Helyi tantervének.

Az iskolában tanított tantárgyak

Iskolánkban a 12+1 év során a következő tantárgyakat tanítjuk:

- anyanyelv/magyar nyelv és irodalom
- számtan/matematika
- történelem
- honismeret és földrajz
- természetrajz és biológia
- fizika
- kémia
- angol nyelv
- német nyelv
- mozgás és testnevelés
- kertművelés
- informatika
- képzőművészet (festés)
- agyagozás, szobrászat
- formarajz és szabadkézi geometria
- kézimunka
- kézművesség
- dráma
- zene (ének-zene)
- euritmia
- esztétika
- szabad vallás

A KÉPZÉS SZERKEZETE

Az Óbudai Waldorf Iskola 12+1 osztályos, egy évfolyamos egységes iskola.

Az iskolában a gyermekeket 1–8. osztályig egy osztálytanító tanítja.

Az alsó tagozaton (1-4. osztály) elsődlegesen az osztálytanító van jelen, és a főtárgyakon kívül lehetőség szerint a készségtárgyakat is ő tanítja, kivétel az euritmia és az idegen nyelvek.

A középtagozaton (5-8. osztály) elsősorban a főoktatás tantárgyainak oktatása tartozik az osztálytanító feladatai közé. Az idegen nyelvek és a készségtárgyak ellátása a szaktanárok feladatkörébe tartozik.

A kamaszkorral új korszak indul, amelynek a szaktanári oktatási forma felel meg a Waldorf-iskolákban is, így az osztálytanítói rendszer lezárul a 8. év végével.

A felső tagozaton (9-12. osztály és az állami érettségire felkészítő +1 év) az osztálytanító szerepét az osztálykísérő és a diák által választott mentor veszi át. A tantárgyakat ekkor már a speciálisan képzett szaktanárok tanítják.

Iskolánk sajátossága, hogy az alsó tagozat nem oszlik külön szakaszokra. A nyolc éves képzés egységes egészet alkot. A gyermek szempontjából az a legjobb, ha első osztálytól kezdődően a nyolcadik év végéig lehetőleg ugyanazok a tanárok tanítják.

A Waldorf-iskola tanulási ritmusa hol gyorsabb, hol lassabb az állami iskoláknál. Mivel a NAT által megjelölt belső képzési szakaszhatárok rugalmasan eltolhatók, nem okoz külön nehézséget a hozzánk járó gyermekek esetleges felkészítése állami iskolába való beilleszkedésre. Erre a legoptimálisabb időszak a 4. a 6. és a 8. osztály végén van, amikor a Waldorf-tanterv és az állami tantervek követelményei találkoznak. Amennyiben a szülő más időpontban viszi állami iskolába gyermekét, bizonyos tárgyakból előnyben, másokból hátrányban lesz új iskolatársaihoz képest. A nyolc éves egységet iskolánk ama sajátossága is alátámasztja, hogy a tantárgyak évről-évre nagyon szorosan épülnek egymásra.

A másik igen lényeges szempont, hogy a gyermekeket nyolc éven keresztül egy osztálytanító kíséri végig. Ez a gyermekek szocializációját kedvezően befolyásolja. Az osztálytanító alaposabban megismeri tanítványait, több segítséget tud nyújtani harmonikus fejlődésükben. A tanulók szociális érettségét, toleranciájuk fejlesztését szolgálja az is, ha első osztálytól együtt nevelkednek. Könnyebben át tudják élni a másik ember „egyediségét”, azt, hogy minden emberben más és másfajta érték lakozik.

EGY NAP A WALDORF-ISKOLÁBAN

A tanítás minden reggel nyolc órakor kezdődik. Az osztálytanító rendszerint az ajtóban állva, kézfogással köszönti az érkező gyermekeket. Majd gyertyát gyújtanak, a tanító csenget kis rézcsengőjével és elmondják a reggeli fohászt, erőt és kedvet kérve az aznapi munkához.

Ezek után elkezdődik az úgynevezett főoktatás, mely két órán keresztül tart. Ritmikus résszel indul a munka. Ez egyfajta ráhangolódást, rákészülést jelent az aznapi munkára. A gyermekek furulyáznak, énekelnek, tapsolják, dobolják a ritmust. Hosszabb-rövidebb verses vagy prózai műveket is mondanak ilyenkor, melyeket esetleg később színelőadás keretében elő is adnak. Nyolcadik osztályban ilyenkor kerülhet sor a napi sajtó főbb híreinek áttekintésére. A ritmikus rész leteltével (mely kb. fél órát vesz igénybe) kezdődik a tanulási munka. Az alsó osztályokban ez a számolás, formarajz, és írás olvasás epochák váltakozását jelenti. A felsőbb osztályokban ilyenkor különböző szaktárgyak (matematika, magyar, fizika, kémia, történelem, földrajz, biológia) váltják egymást.

A gyermekek tanítási napját úgy kell a tanítóknak beosztaniuk, hogy egyaránt megmozgassák a cselekvést, az érzést és a gondolkodást. Az oktatás mindig az élményszerű, kézzelfogható ismeretektől halad a gondolkodás felé. Fontos, hogy a gyermekek érzelmileg is kötődjenek a tanultakhoz, hiszen csakis így mélyülhet el igazán a tanult anyag, válhat belsővé az ismeret.

A főoktatás utolsó része mindig a történetmesélésé. A történetek követik a gyermek fejlődési szakaszait. Elsőben tündérmeséket hallgatnak a gyermekek, másodikban legendákat és állatmeséket, harmadikban az ószövetség történeteit, negyedik osztályban regéket és mondákat, ötödikben következnek a görög mitológiai történetek. Hatodik osztályban a római világ történeteit veszik sorra, hetedikben a reneszánsz és a nagy felfedezések, nyolcadikban az újkor nagy alakjainak életrajzait olvassák együtt.

A főoktatást egy félórás szünet követi. Ezután következnek a szakórák. Ezek mindig 45 percesek. Szakórán tanulják a gyerekek az idegen nyelveket. Ilyenkor következnek a művészeti tárgyak, a kézimunka, euritmia, a festés, a zene, és felsőben a kézművesség.

A Waldorf-iskola mindennapjaihoz hozzátartoznak ünnepeink is. A Szent Mihály nap, Szent Márton nap, az Advent, a harsogó farsang, a Húsvét, és Szent János napja, amikor üdvözöljük a nyarat és búcsúzunk az iskolaévtől. Keretet és formát a régi magyar néphagyományból merítünk.

HAGYOMÁNYOK-KÖZÖSSÉGI ÉLET-ÜNNEPEK

Iskolánkban a kezdetektől fogva nagy szerepet kapnak az ünnepek. Nagy hangsúlyt kap a gyermekek nevelésében a természethez kötődő életritmus megélése, tudatosítása. Minden nagyobb ünnepet, amit a népi hagyomány ismer, iskolánkban a gyermekek is megismerhetnek, részt vehetnek bennük, átélhetik a népi bölcsességekben rejlő tudást.

Azt a világlátást szeretnénk feléleszteni a városi közösségben élő fiatalokban, amit nem élhetnek meg a nagyvárosban, arra a lelki higiéniára szeretnénk a gyermekek figyelmét fordítani, ami a természet rendjében megtalálható. A városban élő ember a természet változásait kevésbé éli meg, a mesterséges környezet ettől elrekeszti a városlakót. S ezzel együtt meg is fosztja a természeti körforgás élményétől, amit a nagyvároson kívül lakók életük részeként élnek meg.

A színpompás tavaszi-nyári hónapokat az egyre sötétedő ősz és tél váltja fel. A növényzet változása az emberi lelket is magával ragadja. Szeptemberben Szent Mihály ünnepén elkezdődik a befelé fordulás időszaka. Szent Márton már arra figyelmeztet, hogy a nap fényességét csak saját magunkban kereshetjük, a természetben már nem találjuk meg. S a lélek higiéniája meg is követeli ezt a belső munkát. Azok a hónapok következnek, amelyek szinte elviselhetetlenek, ha nem hótakaró borítja a földet. Minden lény várja a fény születését, de csak az ember varázsolhatja magában elő a karácsonyi ünneppel. A várakozásban mindig ott van a feszültség, amit a karácsonyi ünnep nem oldhat fel, hiszen a tél tovább tart.

A tavasz hajnalán, farsangkor robban ki az indulat. Az emberi természetben megbújó rossz tulajdonságok temetője, a tréfák, bolondozások ünnepe, a karácsonyi áhítat feloldása. A nagy fellélegzés a tavasz.

A természet újraéledése, az élet megújulása, a lelki vagy fizikai böjtölés a megtisztulást, a termővé válás rítusrendszerét alakította ki az emberben. A Húsvét ideje a nap, a fény erejének nagy ünnepe.

Szent Mihály a sárkánnyal harcol szeptemberben, Szent György a sárkánnyal harcol áprilisban, az első kordában tartja a fenevadat és isteni parancsra cselekszik, míg az utóbbi elpusztítja azt és szíve parancsára hallgat. A gonosz fölötti diadal először az égben majd a földön is megtörténik.

A fény diadalútjának következő állomása a pünkösöd. Vele együtt megjelenik a természetben az a burjánzás is, aminek mellékhatása ma az allergiás tünetek számának növekedésében mutatkozik meg.

Ünnepeink sorát a Szent János nap zárja. Ez a bizonyítványosztás ideje, ami a tűzgrással, az ugrás során a kívánság tűzbe hajításával végződik.

Az iskolaév során az ünnepkör átélése segít a diákoknak a világban való eligazodásban, és olyan rítusrendszert alkot, ami biztonságot ad állandóan változó világunkban. Tanulóinkban az ünnep közeledtével egyre nagyobb lesz a várakozás. Minden ünnep más és más élményt ad, és ezek az élmények az egyéni fejlődésre és az osztály vagy iskolai közösségre is termékenyen hatnak. Minden életkor megkívánja, hogy a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve alakítsuk ki az ünnepeket, azok jellegzetességeit megtartva.

A *Szent Mihály nap*: Az új tanév első ünnepe szeptember 29-én a pilisborosjenői kálváriadombon zajlik. A kisebbek az első osztálytól a harmadik osztályig a Pilisborosjenőhöz közel lévő „egri várromnál” küzdenek meg a gonosz sárkánnyal, és visszaszerzik tőle az elrabolt lelkeket.

Minden elsősnek nagy kihívás a félelemmel megküzdeni, és bemerészkedni a várromok közé. De sok-sok segítséget kapnak a második és harmadik osztályosoktól. A közös cél minél több kövecskét visszaszerezni a sötétséget jelképező sárkánytól. A nagyobbak negyedik osztálytól felfelé már nem így élik át a mesés történetet, mint a kisebbek, nekik az a feladatuk, hogy találjanak maguknak megfelelő nagyságú köveket, egy fehéret a jó cselekedeteik, meg egy sötétet a rossz cselekedeteik arányában. A nagyobb osztályok egy hosszabb túrát tesznek a kálváriadombig, amíg az alsó tagozatosak a sárkánnyal küzdenek. A két csoport a kálváriadombon találkozik, ahol egy nagy kétkarú mérleg segítségével mérlegre tesszük a jót és a rosszat.

A felsős osztályok az osztálykísérők választása alapján egyéni módon élik meg az ünnepet.

Szent Márton: (November 11.) Míg a közösségben rejlő lelkiismeretet és bátorság megmérettetése, a számadás Szent Mihály ünnepének célja, addig Szent Mártonkor a novemberi sötétségben a természetben megélhető sötét és a fény kontrasztjával szembesülnek a gyermekek. Az iskolát ölelő hegyek egyikén egy sötét úton mennek végig csoportban vagy egyedül a gyerekek, csak lampionok segítenek a tájékozódásban. Ekkor ébred fel a gyermekek saját belső ereje, mely biztonságot adhat a sötétben megtett úthoz. Az út végében nagy tűz fogadja az odaérkezőket. Minden gyermekre felszabadítólag hat a megélt élmény, a bizonytalanul megtett út után jó érzés megérkezni.

Advent: Négy hét tudatos készülés a karácsonyra. Az első vasárnapi koszorúfonás ideje, melyet a nagyok egyénileg élnek meg, a kisebb gyermekek közösségben, - szülők, gyermek és tanító - együtt készítik el az osztály koszorúját gyertyafénynél. Majd a családi koszorút, gyertyáit otthon, az osztály koszorúgyertyáit pedig az évszakasztalon minden nap meggyújtjuk, hogy emlékeztessen a fény földre születésére. Advent időszakában az iskola közössége minden hétfőn

találkozik az aulában, hogy közösen gyűjtsuk meg az iskola adventi koszorúján a megfelelő gyertyát, gyertyákat. Erről a gyertyáról veszik el tüzet az egyes osztályok, hogy saját termükbe vigyék.

A betlehemezés: A téli szünet előtt a tanárok betlehemi játékkal teszik teljessé az ünnepet. Ehhez természetes világítást a hó és a gyertyák adnak. A betlehemi játék utáni elköszönünk a tanulóktól, a karácsony a családok bensőséges ünnepe.

Vízkereszt Január első tanítási napja. A közeli Rózsika-forráshoz teszünk egy kirándulást. Ott elégetjük az adventi koszorúkat, búcsúztatva ezzel az óévet. Mivel ezen a jeles napon a vizek varázserővel bírnak, viszünk magunkkal az osztályba is, hogy azt szétlocsolva közös kívánságaink teljesüljenek az újévben.

Farsang: Az emberi lélekben megbújó rakoncátlanság ünnepe a farsang februárban. A nagy vigasságok ideje. A gyermekek, szüleik és tanítóik maskarákba öltöznek. Az ünnep célja az együttlét és a jó hangulat. Kicsapongó jókedvvel táncol az iskola apraja-nagyja. A néptáncot és a válogatott mulatságokat, mint a kecsketáncoltatást, bolondverbunkot a bűnbak kinevezést a kiszabáb-égetés követi. A kiszabáb égetésével beköszönt a húsvét előtti csönd, a tisztulás időszaka.

Húsvét: A húsvét előtti időszak mindig az önnevelés időszaka is. Az osztálytanítók a diákjaikkal az életkornak megfelelő mértékben beszélgetnek el, ki mit tett magáért vagy másokért. Ebben az időszakban még érzékenyebben figyelünk a felmerülő morális és erkölcsi kérdésekre, cselekedetekre. A gyermekek önismeretet szereznek anélkül, hogy emberi méltóságuk sérülne. A nagyhéten az utolsó előtti tanítási napon az iskolában takarítunk a gyerekekkel együtt. Az osztálytermeknek is tükrözniük kell a belső „megtisztulást”. Az utolsó tanítási napon a lányok az iskolában maradnak, míg a fiúk az iskolából indulva egész napos kirándulást tesznek. A lányok tojást festenek, süteményt sütnek, népi játékokat tanulnak. Felkészülnek a locsolók fogadására.

Szent György napja: Április utolsó vásár-, nálunk vásárnapja Szent György napja. Az ünnepet és a vásárt a harmadik kerületben, a középkori hangulatot árasztó Fő téren rendezzük, mely már hagyománnyá vált nem csak iskolánk, de a kerület életében is. Vásári portékákat készítenek szülők, egész éves folyamatos munkával, és gyermekek is. Ezen kívül sok, iskolánkkal szimpatizáló kereskedő hozza el ide természetes anyagokból készült portékáját és ajánlja fel bevételének egy részét az iskola céljaira. A nap fő látványossága a téren előadott Szent György legenda, melyben egyaránt szerepel szülő, tanár, gyermek.

Pünkösöd: A pünkösdi ünnepet az iskolát ölelő hegyek egyikén tartjuk. A fiúk vetélkedésével telik a nap. Egy akadálypályán mérik össze a fizikai állóképességüket és ügyességüket. Aki első lesz, az nyeri el a pünkösdi király címét. A lányoknál a választást a „véletlen irányítja”, akire pillangó száll a körjátékok játszása közben, az lesz a pünkösdi királynő. Királyságukkal kívánságuk is lehet a gyermekeknek, mely általában nem személyes, hanem közösségi célú.

Szent János napja: Az év leghosszabb napja (június 24-e) a bizonyítvány átadásának ideje. Ilyenkor minden osztálytanító összegyűjti osztályát, köréjük gyűlnek a szülők, és elmondja

minden gyermeknek azt a verset, melyet számára választott vagy írt, s ami a részletes szöveges bizonyítvány első oldalán található. A tanév utolsó ünnepélyes, s egyben felszabadító pillanata a tűzgrás. Az ekkor óhajtott kívánság, - ha nem kiálltjuk világgá - valóra válhat.

Fonó: A Fonó a kötetlen együttlét módja az Óbudai Waldorf Iskolában. Általában félévenként rendezzük. Olyan lehetőség, ahol szülők, tanárok és gyermekek együtt énekelhetnek, táncolhatnak, beszélgethetnek. A Fonón egy-egy osztály bemutathat kisebb- nagyobb színdarabokat az érdeklődőknek.

A középiskoláról általánosan

„Micsoda eltérések az osztályban csak a méretekben: van, aki társának kétszerese súlyban, anélkül, hogy ő szörnyeteg vagy az törpe volna. S a szellemi, indulati struktúra még eltérőbb. Hogy lehet annyiféle embert igen nagy tudományos megértés, vagy igen nagy szeretet nélkül egyszerre nevelni?”

Németh László

Az Óbudai Waldorf Iskola a 2000. évet avval az eseménnyel ünnepelte, hogy felmenő rendszerben elindította első 9. osztályát, s ezzel kezdetét vette a felső (gimnáziumi) tagozat kiépítése. Az 1991-ben alapított, az emberekből elemi erővel feltörő szabad iskolatípus vágya és annak további sorsa, továbbvihetősége több kisközösséget is foglalkoztatott hazánkban. Az elmúlt kilenc év bizonyította, hogy egy gazdaságilag stabil, társadalmilag igényelt, szellemileg szabad magyar Waldorf-iskola él Óbudán. A magyarországi viszonyokat megélt, s Magyarországon mégis szabadon szemlélni tudó ember azt gondolhatná, hogy egy ilyen mozgalom valami ellenében jött létre. Mégis, inkább azt hangsúlyozzuk, hogy valaminek az elérésére hoztuk létre a felső tagozat. Tiszta erő, valós tudás és folyton születő szabad akarat parancsolóan mondatja velünk: nem az oktatás-nevelés állítólagos szabad piacára készültünk!

A teljesen kiépült 12+1 évfolyamos iskolánk intézményszerű működését megszerveznünk összetett feladat volt. Nagyon sok gazdasági, szervezési, pedagógiai problémát kellett megoldani az elmúlt években. Elsősorban a Waldorf-pedagógia alapvető szempontjához igazodtunk: az iskola a „gyermekről szól”, az iskola a gyermekért van, és működését a jövő nemzedékének feladatai kell, hogy meghatározzák. Éppen ezért az iskolánkból kilépő ember legyen tisztában a természetben betöltött szerepével, de azokkal a módokkal-módszerekkel is, ahogy a világban működni kell. Ily módon határozza meg a benne tanulók jövő életútját. Adja meg a lehetőséget a közösségi élet különböző szintjeinek és minőségeinek megélésére, s így töltse be társadalmi hivatását. Ne legyen középszerű: valódi tudást adjon, az élmény és az átélhetőség vezesse a diákot a megszerezhető ismeretek felé. Ugyanakkor legyen annyira rugalmas és pragmatikus egyszerre, hogy a négy (öt) év után egyetemen tanulhassanak diákjai. Egy középiskola arculatát tanárai határozzák meg: saját szakterületük nemcsak általános műveltségű, képzett, de eredeti képviselői legyenek. Diákjaikat úgy tanítsák, hogy „játékosan” legyenek felkészülve a valódi kihívásokra: s majd akkori kitartásukkal, mindenkori fogékonyságukkal igazolják az iskola tizenkét évét.

Látható, hogy a középiskolának is határozott, önálló arculattal kell rendelkeznie, konfliktusok kerülése nélkül egységesnek kell lennie, de meg kell felelnie általános elvárásoknak is. Ez olyan elvárásrendszer, amelyet csak egy igen nagy hatékonysággal működő tanár-diák kapcsolatra lehet alapozni. Olyan egyenrangú szellemi partnerkapcsolatot kell kiépíteni tanárnak és diáknak, amely majd szolgáltatja azt az erőt, mely az iskola felépítéséhez szükséges. Mindez egybevág a Waldorf-pedagógia elgondolásaival is: az antropozófia emberképe is erre az időszakra (14. és 15. életév után) teszi az ember intellektuális szellemi életének intenzív fejlesztését. De ebből nem rövidtávú eredményeket felmutatni tudó teljesítménycentrikus iskola képe rajzolódik ki. Döntő fontosságú, hogy olyan szemléletet szerezzen a diák, amelynek birtokában majd kreatív, komoly egyéni szellemi teljesítményekre képes felnőtt lesz. A diák nem megtömendő liba, aki ha már nem bírja tovább, visszaöklend bizonyos követelt vagy nem is követelt dolgokat, vagy csak hízik csendes magányában. Ugyanakkor mindenkinek a lehetőségeihez és adottságaihoz mértén jusson feladat, hogy képességeinek teljes birtokába kerülhessen. Az emberi élet egyik legfontosabb időszakában az önálló gondolatiságú szellemi felnőttiség felé vezető kapu legyen ez a négy év.

Középiskolánkban a személyiség teljes kibontakoztatása mellett az érettségi vizsga letétele a kétszintű érettségi vizsgarendszerben alapcél. Ez azonban nem „juttatás”: tanárnak is, diáknak is alaposan meg kell dolgoznia érte.

Az óraadás az előttünk példaként működő külföldi és magyar Waldorf-iskolákhoz hasonlóan epochális rendszerű főoktatással és utána következő szakórákkal valósul meg. Az epochák többnyire háromhetes ritmusban követik egymást. Minden egyes epochának a tanári kollégium által meghatározott helye és szerepe van a tanévben. A tanmenetben meghatározott témákat a Waldorf-pedagógia több évtizedes, kidolgozott elvei alapján építjük fel. Ezek mindig a Waldorf-pedagógia emberképén nyugsznak. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a tantárgyak interdiszciplináris kapcsolatából szülessen meg egy tanév pedagógiai menete.

Minden egyes epochának a szaktanár szellemisége által áthatottnak kell lennie. Neki kell megtalálnia (egyeztetve kollégáival, illetve a konferenciák által meghatározva) azt az egyéni és egyedi keretet, amely alkotóan a diák tudásában beágyazottá teszi szaktárgyát. Az epochának magának is, miként egy főoktatási napnak is teljességében tudatosan felépített ritmussal kell rendelkeznie. A Waldorf-pedagógia tudatosan alkalmazott módszereinek, belégzés-benntartás (anyagcsere) és kilégzés folyamatának, az (álommunka) beszámításának felhasználása a pedagógiai munkában feladatunk.

Az angol és német nyelv magabiztos használata a diákok számára elengedhetetlen. Ebben külföldi Waldorf-iskolákkal fenntartott intenzív kapcsolat megteremtésével döntő lépéseket tehetünk. A már meglévő adottságokra építve a felső tagozaton továbbra is művészeti tárgyak segítik a diákok fejlődését: zene, dráma, festés, agyagozás.

Az általános képzésű Óbudai Waldorf Iskola (egyől nyolcadik osztályáig) egy humán orientáltságú iskola képét rajzolja ki. Ez azonban nem jelenthet merevséget. Csak valós természetismeretet adó, természetközeli, (bátran mondhatjuk) korszerű életmódra nevelést. S mindebben a diákok által is meghatározott szabad programok, táborok, sportolási lehetőségek helyt kell, hogy kapjanak.

A felső tagozat pedagógiai feladatait egyrészt az önállóan működő felsős tanári konferencia meghatározza meg, másrészt integrálja az Óbudai Waldorf Iskola életének egészébe.

Már említettük, hogy a 9. osztályba lépés nagy változást jelent az iskola, s így a diákok életében is. Gyermekeknek, szülőknek és tanárnak is fel kell mérnie ennek jelentőségét. Reálisan mérlegelni kell mindhárom részről, hogy milyen utak állnak a diák előtt. Fel kell mérni az eddigi teljesítményeket, fel kell vázolni az elérendő célokat. Majd közösen dönteni, hol akarja és

érdemes folytatnia tanulmányait a diáknak. Előreláthatóan ezek a kérdések letisztulnak az elkövetkező években, amikor már többnyire csak olyan diák fog iskolánkba járni, aki nálunk is kezdte tanulmányait.

A felső tagozat

Amint már írtuk 1992 szeptemberében sok-sok szülői segítséggel az Óbudai Waldorf Iskola elkezdte működését. Az eltelt nyolc év tapasztalatai után új feladatba vágott bele a közösség.

A szülői közösség, amiként támogatta az alapításkor, és később, az épület megszerzésében az Óbudai Waldorf Iskolát, úgy az iskola továbbfejlesztésében, a 9. évfolyam indításában is segített bennünket. Az Alapítvány komoly anyagi befektetésként folyamatosan felújítja, karban tartja az iskola épületét, a jogi, gazdasági kérdésekben pedig a szülők továbbra is részt vállalnak.

És hát természetesen összeállt az a harmincfős szülői közösség is, amely szerette volna gyermekét iskolánk 9. évfolyamán látni. 19 gyermek az akkori 8. osztályból, 7 a Budaörsi Waldorf Iskolából, 4 diák pedig más iskolákból érkezett, (ketten Szlovákiából, illetve Erdélyből) ők szándékoztak itt tanulni. Ez a bizalom egyértelmű bizonyítéka és sikere volt iskolánk nyolc éves ténykedésének. A középtagozat további osztályaiban is megkezdjük a felső tagozatra való előkészítő munkát: felmérni, hogy ki szándékozik maradni; pontosan meghatározni a felső tagozat adottságait, lehetőségeit, követelményeit, és azt is, hogy a diákok tanáraik szemével, milyen testi, lelki, szellemi fejlettség állapotában vannak.

Nevelési elvek a felső tagozaton

A Waldorf-iskolák legfontosabb nevelési elvét a felső tagozaton is fenntartjuk, mely szerint a gyermek személyiségének minél mélyebb, és sokoldalúbb kibontása a cél. Felfedezni a benne rejlő értékeket, talentumokat, ezeket gondozni, megadni minden lehetőséget kibontásukhoz. Fontos feladat, hogy megismervén a körülötte lévő világot, otthon érezze magát benne. Tudjon a képességeiről, tudja, hol és mire használhatja őket. A felső tagozaton a 20. életév elérkeztével egy olyan életkorbeli határpont közelébe kerül az ember, amikor ezeknek a megszerzett képességeknek a tudatos használatát kell elérnünk. „Teljes fegyverzetben” kell állniuk a diákoknak, hogy az élet első komoly megmérettetéseiben helyt álljanak.

Továbbra is célunk, hogy a diákok önmaguk fedezzék fel a világ dolgait. Az élményszerűség a legfontosabb megvalósítandó feladatunk nemcsak az oktatásban, hanem az ünnepek szervezésében is. Stratégiánk annyiban változik, hogy a 9. évfolyamtól szaktanárok egyéni, szaktárgyhoz kötött feladata ennek az élményszerűségnek a megvalósítása. A helyes észlelési formák és az önálló, pontos fogalomalkotási módszerek kifejlesztésével kell az első nyolc évben megalapozni a felső tagozat pedagógiai munkáját. Ezeknek a képességeknek a továbbfejlesztése fontos feladatunk: önmaguk tudjanak definíciókat alkotni, minden diák a maga szintjén adjon adekvát képet a megértett világról! Továbbra is távol kell őket tartani a sztereotip, sematikus gondolkodásformáktól. Eddig pedagógiánk sarokkövének tekintettük, hogy az intellektus túl korai egyoldalú fejlesztése helyett az egészséges érzésvilág és akarati élet kibontakoztatásával teremtsünk a magának utat törő gondolkodásnak biztos alapot. Ezért a főoktatással egyenrangúan fontosnak tartottuk a különböző művészeti és kézműves

tevékenységeket, valamint a közösségi életet. Ezen tárgyak és tevékenységek jelentőségét a pedagógiában továbbra hirdetjük: a „kézen keresztül” iskolázható az egész ember. Valljuk viszont azt is, hogy a 14-15. életévvel a gyermekek a nemi éréssel elérnek abba az életszakaszba, mikor a felnőtt életre való közvetlen felkészülésük biológiailag is megkezdődik. A művészi és művészeti nevelés - gyógyhatású pedagógiai tevékenységünket megtartva -, a már fejlett akaratiság időszakába lépő diákok intenzív intellektuális fejlesztését szolgálja.

Így kell a heti rendszerességű festés-, zene-, testnevelési, euritmia-, de részben még a gyakorló magyar- és matematikaórának is művészeti feladatokat ellátnia. És így kell a továbbra is főoktatásban maradó főtárgyaknak kifejteni legfontosabb hatásukat: a szaktanár hiteles volta azt kell sugározza a diák felé, hogy az őt körülvevő, és az egyre inkább „részakadó” világ befogadható és megérthető. Egy olyan intellektuális tartással kell szembesülnie a jövőjére tekintő kamasz diáknak, amely az ő belső erjedésben és forrásban, újraformálódásban lévő állapotában alternatívákat nyújt. Amilyen mértékben elnehezedik a test, olyan mértékben kell ennek ellenében is ható szellemi erővel emelni őt.

A Waldorf-pedagógia felső tagozatra vonatkozó pedagógiai megfigyelésének eredményeit nyilvánvalóan fel kell használnunk. A 8. osztályban a diákok már olyan „különleges állapotba” kerülnek, amelyre leginkább az ellentétekben való szemléletmód jellemző. Ennek például az irodalom vagy a történelem oktatásban a tananyagban is kézzelfoghatóan kell jelentkeznie: ezek a belső erők nagyon jól kihasználhatók.

A kamaszok tizenhat éves kori legmélyebb önmaguk felé fordulása is respektálandó. Pedagógiai feladat, hogy az emberlélekben rejlő és kiteljesedő „polaritás-készséget” igen finoman kezeljük. Tanári munkát azonban ezekre az erőkre is bátran építhetünk.

A 11-12. évfolyamokra már szinte „új”, kész embereket kapunk. Magas analízáló és szintetizáló képességekkel rendelkeznek. Az előttük lévő két tanévben jóformán ennek a korszaknak az előkészítésére kell koncentrálnunk. Legfontosabb pedagógiai célja az utolsó két évnek, hogy ezeket a megszülető pozitív erőket maximálisan kihasználhassuk. Az önálló szellemi munka megteremtésének közvetlen közelébe juttathatjuk el a diákokat. Ennek a 12. évben teljesítendő vizsgamunkákban is tükröződnie kell.

Ahogy a gyermekek egyéni fejlődése miatt fontos volt, hogy lehetőség szerint az osztálytanító 1-8. osztályig ne változzon, úgy a felső tagozat ideje alatt, az osztálykísérő koordinálja az adott osztály életét. Már osztályra létrejöttkor figyeljen arra az osztálykísérő, hogy sokszínű és kiegyensúlyozott legyen a közösség a különböző temperamentumú gyermekek jóvoltából. Folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a gyermek egyéni és szociális fejlődését. Ennek a tevékenységnek egy heti rendszerességű osztályfőnöki órát is biztosítani kell. Megnövekedik azonban a közvetlen szerepe a felsős tanári konferenciának, hiszen az osztálykísérő nincsen úgy „összenőve” tanítványaival, mint valamikori osztálytanítója. Ennek szellemében is minden 9. osztálytól megvalósítottunk egy mentorrendszert, mely lehetővé teszi minden diák számára, hogy szaktanárai közül választhasson magának egy olyan segítő-támogatót, aki szükség esetén rendelkezésére áll a gyermeknek. Ez a megkeresés természetesen (az életkori sajátosságoknak megfelelően) csak a diák részéről kezdeményeződhet.

A gyermekek egyéni nyomon követésével egyenrangúan fontos a felső tagozaton is a közösségépítés. Az iskolaközösség létrejöttéhez járulnak a hónapokénti közös kezdések, de az is, hogy a különböző korú osztályközösségek más és más hangsúllyal készülnek az ünnepekre. A felső tagozat megjelentével gyökeresen új feladatok elé került az egész tanári közösség: az ünnepek és megvalósulásuk minősége is átalakult az új életkor megjelentével az iskolában.

A FELSŐ TAGOZAT TANTÁRGYAIRÓL

Új feladat vár ránk. „A gyermek nevelése szellemtudományi szempontból” című művében Rudolf Steiner leírja, hogy a biológiai változások akkor következnek be, amikor ezek a belső erők elszabadulnak a testtől, és új lelki képességek jelennek meg. Tudatosság és belső érettség jellemzi őket, amely a kor szimptomái és szükségletei iránti élénk figyelmükben nyilvánul meg. Az ifjúkor belső fejlődése szempontjából a legfontosabb a folyamatos kapcsolat felelősségérzettől áthatott felnőtt emberekkel. Egy olyan időszakban, amikor a lelki érés folyamata különböző okokból gyakran diszharmonikus, ez kapcsolat fontosabb, mint bármikor.

Vannak olyan fontos lelki készségek, amelyek az emberben az ifjúkorban alakulnak ki. Ilyen az egyéni érdeklődés és a személyes ízlés kifejlesztésének képessége, az önálló ítéletalkotásra való törekvés a megismerésben. Az utánzási késztetés, amely a civilizáció mai fejlődésének fontos tényezője, megnehezíti az egyén számára ezen képességek kibontakoztatását. Önálló ítéletet valamely kérdéstről csak olyan attitűddel alakíthatunk ki, amelyet tudományosnak nevezhetnénk: ez nem ad teret az előítélteknek, a nyugodt vizsgálódást nem zavarhatják meg emóciók. Arra kell törekednünk, hogy tudatos módon éljünk és gondolkodjunk. A valódi korszerűség ezt jelenti. Ilyen értelemben kell korunkat a tudomány korszakának neveznünk. A Waldorf-iskola felső tagozata hozzájárul egy olyan életmagatartás alapjainak a lerakásához, amely nemcsak a felületen tudományos.

Mint említettük, a tanítást szaktanárok veszik át, akiknek ezen a szinten már nincsen magától értetődő tekintélye, még ha fontos is, hogy a diákok tiszteljék szakmai és pedagógiai képességeit. Viszont alapvetően fontos, hogy az oktatásban elsődleges legyen minden olyan megalapozott kérdés felvetése, amely a diákok felől érkezik. Az órák nagy része ezért beszélgetéssel, vitával telik. A természettudományos időszakok (biológia, kémia, fizika, matematika stb.) alkalmasak a megfigyelési és gondolkodási készség gyakorlására. A tanár és diák által végzett kísérletek alapvető szerepet játszanak az oktatásban.

Alapjában az a feladat, hogy segítsünk a diákoknak felülemelkedni szubjektív rokon- és ellenszenveiken, másrészt pedig próbáljunk meg létrehozni bennük egy olyan megismerésen alapuló érzékenységet a világ iránt, amelyről addig nemigen volt tudomásuk vagy csak nem törődtek vele. A felső tagozatos években terjedelmes tananyagot kínálunk a diákoknak. A tanulás egyre nagyobb mértékben kívánja meg az önálló munkáét: epochafüzetek, házi feladatok, referátumok. A 11. és 12. osztályban az élet egy szabadon választott területén alapos egyéni munkákat is készítenek: művészi vagy kézműves feladatoktól akár a természettudományos kísérletsorozatokig.

A tudományokban gyakran előtérben áll az kérdés, milyen axiómákat vagy ősjelenségeket veszünk alapul. Arra törekszünk, hogy mindazt, ami kutatásunk területén történik, olyan objektíven észleljük, amennyire csak lehetséges. A Waldorf-iskola tizenkettedik osztályában a tanulók széles kitekintést nyernek a különböző tárgyak által.

Matematika

A diákok többségében legkésőbb akkor, amikor a felső tagozatra kerülnek, tudatossá válik, mennyire fontos az, hogy valamit értsenek a matematikához. Megtudják, hogy sokféle elméleti és gyakorlati szakmai képzés csak azok számára áll nyitva, akik jó matematikai ismeretekkel rendelkeznek. A mai társadalmi rendben a matematikát nagyra becsülik. A tanárnak

mégis ellent kell állnia a „társadalmi nyomásnak”. A matematikaoktatásnak az egész iskolaidőn keresztül a személyiség fejlődését kell szolgálnia, és ezáltal önmagában kell hordoznia értékét. Ahogy Platón mondta: „A matematika megtisztítja a lélek egyik szerszámát és új életerőre ébreszti.”

Távol áll ettől a szemléletmódtól a tizenhat éves diákok gondolkodása. A törekvés megvan bennük, csak mozgósítani kell egy olyan probléma érdekében, amely egyáltalán nem gyakorlati célokra irányul. Ha sokat fáradoztunk, a diákok átélnek a gondolkodási folyamatok révén egy olyan eredményt, amely technikai segédeszközökkel elérhetetlen lenne. Megtanulják megfigyelni saját gondolkodásukat is, átélni a helyes és helytelen gondolkodás következményeit. Ez az élmény alapvető kell, hogy legyen. Most is hagynunk kell, hogy a probléma maga beszéljen bennünk a maga eszmetartalmával. A végső cél az, hogy a 12. osztály végére tehessük hasonlóan tudatossá a gondolkodást. Természetesen egyéni képességeikhez mérten várható ez el mindenkitől.

A matematika még arra is alkalmas gondolati ereje által, hogy a felnőttektől független, autonóm gondolkodásuk alapjait letehessék. A tanárnak problémák egész spektrumát kell kínálnia az egyszerűtől a bonyolultig, tudnia kell differenciálni az osztály keretén belül.

A 9. osztályban újra a számtani műveleteket gyakorolják, de más számrendszerekben, nem a tízesben. Ez felszabadítóan hat a diákok gondolkodására. A permutáció, kombináció, s ezek felhasználása a valószínűség-számításban bőséges anyagot szolgál a diákoknak a gondolati erőik kamatoztatására. A geometriában hasonló lehetőséget nyújt a különböző görbék tanulmányozása.

A 10. iskolaévben lezárul a tanterv két nagy szakasza. A síkgeometriát megkoronázza a trigonometria. A tanulók most örömmel tapasztalhatják, hogy a trigonometrikus módszerekkel minden elképzelhető háromszöget kezelni tudnak. Különösen a föld- és égboltmérés szolgálhat ezen élmények gyakorlati érzékeltetésére. Összességében kitágult perspektívában pillanthatjuk meg a számolásmódokat.

A személyiség fejlődését elősegítő motívumokhoz tartoznak azok a kérdések is, amelyek a végtelenség és a függvénytan fogalmával kapcsolatosak. Ezek tanulmányozása a gondolkodás absztrahálódását eredményezi, amint a problémák eltávolodnak az érzéki szemléletestől.

A projektív geometria a tanulóknak rendkívül jó lehetőséget kínál arra, hogy a problémákat és összefüggéseket képletesen, de szó szerint különböző perspektívákból szemlélhessék. Ez kiváló lehetőség arra, hogy a diákok ténylegesen különböző aspektusokból gyakorolhassák az ítéletalkotást.

Fizika

A 6. 7. és 8. osztályban a diákok többek között az akusztika, optika és mechanika elementáris jelenségeit tanulmányozták, és megismerkedtek ezeknek egy sor gyakorlati alkalmazásával. Most az a cél, hogy kvalitatív élmény és matematikai számtani megközelítés révén olyan alaposan megértsük a hő-és elektromosságban egyes jelenségeit, hogy teljesen világosan beláthatóvá váljon a gőzgép, a robbanómotor, telefon és még néhány más alapvető találmány működése.

Például a hőtanban Boyle-törvényének kapcsán azt kell élményszerűen megmutatni, hogyan lehet az anyag viselkedésében felfedezni a matematikát: az anyag nem önkényesen reagál a hő hatására. Vagy a +4 C-os víz a legsűrűbb, s ez teszi lehetővé, hogy ne fagyjanak meg az élőlények. Maga a természet tűz ki olyan „feladatokat”, amelyek a földi élet meglétéhez nélkülözhetetlenek. Ilyenkor azonban azt is megélhetik a diákok, hogy milyen alárendelt szerepet

játszik amúgy a puszta számolás. Az egész hőtán tárgyalható úgy is, hogy megpróbálnánk megmagyarázni, mi is a hő.

Ez az időszak a klasszikus fizikának szenteltetett, annak minden szépségével és gazdagságával. A matematikai alapok jól elő vannak készítve. A diák átéli a gondolatok nagyságát, ezek világosabbak, logikusabbak, jobban kielégítik a modern lelket, mint az eddigiéik. A világ jelenségei nem változtak, csak az emberi szemléletmód alakult át. Kepler, Ticho Brache és Newton gravitációs törvényei a kozmosz általános törvényévé válnak.

A 11. osztály elektromosságban epochájában a kísérletek szinte végtelen sokasága áll rendelkezésünkre. Ezzel a lehetőséggel úgy kell élnünk, hogy minden valami lényegeset vigyen magával a mindennapi életbe. Ebben az időszakban mindenütt polarításokra bukkanunk; az elektromosság sohasem nyilvánul meg egyoldalúan. Örsted és Faraday felfedezései például megragadhatók a mikrofonban, telefonhallgatóban vagy a motorgenerátor polarításában.

Nem szabad sohasem elhallgatnunk a diákok elől a modellek dualitását. Az utolsó osztályban a geometriai optika és a mechanikus rezgések jelenségei vezetik be az epochát. Újabb problémákkal kell ekkor szembesíteni a diákokat. A fizikai jelenségek megértésének nehézségei akkor érik el a maximumot, amikor a diákoknak bemutatjuk az atommodell fejlődését a megismerés mai szintjéig. És sosem szabad elfelejtenünk, hogy sok tanuló nem fog többé fizikát tanulni. Az a kép, az a benyomás, amelyet nekik a természettudományos világkép modern területeiről adunk, életre szóló kell, hogy legyen.

Kémia

Ennek a tárgynak a tárgyalásánál talán az a legfontosabb, hogy a gyermekekben tudatosítsuk, hogy nap mint nap érintkezésbe lépünk kémiai jelenségekkel, s ezek sokszor avval fenyegetnek modern korunkban egyre inkább, hogy úrrá lesznek rajtunk. Ezért szükséges, hogy a jelenségeket gondolati úton rendszerezzük és egymásra vonatkoztassuk őket. A nagyszabású kísérletekkel először is csodálkozást kell, hogy keltsünk tanítványainkban. Aztán már vágnyi fogják a diákok, hogy megértsék a dolgokat. Elengedhetetlenül fontos, hogy a tanár mindig újra és újra előkészítse a talajt a diákok kérdései és kísérletező kedve számára.

A kémiatanítás felső tagozaton például a 10. osztályban sem lehet pusztán a tudás szaporításának eszköze, hanem fontos eszköze kell, hogy legyen a diákok belső fejlődésének elősegítésében. A kísérletekben folyton előkerül a savak és lúgok nagy vegyi polaritása. A 11. osztályban lassan kialakul az az igény, hogy valamennyi anyag és a főbb vegyi folyamatok valami tagolt, áttekinthető rendszerben jelenjenek meg. A rendezésnek különböző lehetőségei adódnak, amelyek mindegyike önmagában is érdekes lehet. Akár az elemek periódusos rendszerét nézzük, akár más összehasonlításokat, mindig kitűnik, hogy a természet polarításokban nyilvánul meg, és poláris ellentétek együtthatásaként növekszik.

Nehezebb megérteni azokat a tömegviszonyokat, amelyek a kémiai kölcsönhatásokból lépnek fel. De a kémia- és matematikaoktatás együttműködéséből érdekes és lényeges tapasztalatok adódnak az arányok területén is. Az arányosság a természettudományok más területein, például a biológiában is nyilvánvaló és lényeges.

Embortan és biológia

Mindazon képzettartalmak között, amelyeket magunkkal hordozunk az életben, kevés van, amely a cselekedeteinket olyan mélyen és tartósan befolyásolja, mint az a kép, amelyet az ember tulajdonképpen lényegéről alkotunk. Éppen, mivel a saját életvezetésünket annyira mélyen befolyásolhatja az az emberkép, amelyet kialakítunk magunkban, különösen fontos, hogy az elsietett ítéletalkotástól tartózkodjunk. A felső tagozatos embertan közvetlen folytatása annak a

tananyagának, melyet a 8. osztályban elengedtünk. Egy sor elemi mechanikai törvényt megismertek már. Most gyakran feltűnő érdeklődéssel követik, hogyan figyelhető meg az ilyen jelenségek az emberi testben: a szem sötétkamrájában, a csontváz emelő rendszerében stb. Az itt levonható következtetés semmiképp sem lehet az, hogy az emberi test valamennyi funkciója mechanikus módon magyarázható, de inkább az, hogy az emberi testben rengeteg olyan folyamat van, melyek fizikailag megérthetők.

Később bevonják a képbe az ember lelki-szellemi működését is. Egyszerű példákön belátható az ember idegrendszerének és izomzatának felépítése. Ehhez társulnak a különböző emberi tudatállapotok. éberség–álom–tudattalanság. A 11. osztályban sejtannal foglalkozunk. Most is van lehetőség, hogy elővegyük például a sejtosztódás, a regeneráció, a szaporodás, az ontogenezis témáit. Ekkor kerül szóba a teljes növényvilág áttekintése; ebből következik az utolsó évben egy nagyszabású áttekintés az állatok összes fő formája és az evolúció fölött.

Földrajz

Waldorf-iskolák felső tagozatos földrajzoktatása arra irányul, hogy az egész földgolyó folyamatai iránt elmélyült, ismeretekkel jól megalapozott érzéket alakítson ki. Az oktatást úgy kell megszervezni, hogy a diákokat közvetlenül elvezessük a természeti jelenségekhez. Ez az alapja a 9. osztályos geológia epochának. Nagyon fontos szembesítenünk a diákokat azokkal a hatalmas folyamatokkal, amelyek a Föld arculatát kialakították

A 10. osztályban a diákok egyrészt egy lehatárolt kis terület közvetlen mérésekkel történő megismerésével foglalkoznak. Térképet készítenek. Másrészt nagy perspektivikus távlatokból szemlélik az egész Földet. Az újabb fizikai felfedezések révén a gyakorlat már túlhaladt azon az elképzelésen, hogy a Föld egy halott égitest. Minél távolabb megyünk a földkéregtől, annál intenzívebb lesz az erők dinamikája. A diákok tanulmányozzák a kontinensek formáját és megtapasztalják, hogy a Föld éles polaritást mutat. Lefestik és lerajzolják a hegységek magaslatait és a tengerek mélyeit is, átélnek a világtengerek nagy körforgási folyamatait. Az atmoszféra jelenségeit is igen alaposan taglalják. A Föld a legkülső burkától egészen a magmáig egyetlen bölcsen rendezett organizmus. Az ilyen perspektívák alkalmasak rá, hogy a fiatal emberekben felébresszék a Földdel és funkcióival szembeni felelősség érzetét.

Történelem

A 8. és 9. osztályban a diákok többsége arra vágyik, hogy saját korunkról minél többet tudhasson meg. A történelemtanításnak ezt a természetes igényt kell kihasználnia és kielégítenie. A 8. osztályban a történelem a XVI. századtól a jelenig terjedő időszakot tárgyalja, különös hangsúllyal a gazdaságtani szempontokon, s a nagy találmányok, kereskedelem és az ipar fejlődése áll a középpontban. A 10. osztályban még egyszer áttekintik az ókori fejlett kultúrákat, de most új szempontok szerint: a földrajzi és szociológiai viszonyok befolyása a sajátos életformákra van az előtérben Kínára, Indiára, Perzsiára, Mezopotámiára, Egyiptomra és Görögországra vonatkozólag. Ezen keresztül a tanítás rámutat a jelenkorra kiható összefüggésekre. A 11. osztályban az irodalomtörténettel párhuzamosan a középkor történetét tanulják. Elsősorban a különböző kultúrtörténeti és vallásos áramlatok vonatkozásában. A 12. osztályban, ha a tanulók áttekintéshez jutottak, összehasonlító és szimptomatikus szemlélet szerint tanulják a történelmet.

A (Rudolf Steiner által is megfogalmazott) hármas tagozódású társadalmi rendszer kezdeményeit, amelyben a szellemi, gazdasági és politikai élet intézményei egyfajta egyensúlyban lettek volna, a XV., XVI., XVII. századi abszolútizmus eleve megsemmisíti vagy megbénítja. A régi papi állam elképzelése világi formában támad fel. Ilyen megfontolásokból

mintegy szükségszerűen következik, hogy rá kell térni olyan szociális elképzelésekre, amelyek a fenti problémákat kívánják megoldani.

Összegezve: a történelemtanításnak az a feladata, hogy rámutasson a mai problémákra és megoldási javaslatokra.

Művészetek

A művészettanítás a Waldorf-iskolák tantervének ugyanolyan része, mint a délelőtti epochális oktatáshoz tartozó többi tudományos tárgy. A művészettanításon belül a 10. osztályosok a költészettel, a 11-esek a zenével foglalkoznak.

A 9. osztályosok művészeti oktatása a képzőművészetek történetét öleli fel az ókortól Rembrandtig. Az egyik stílusirányzatból a másikba történő átmenet tanulmányozása jó lehetőséget nyújt az emberi lét rejtélyeinek tudatosítására. A komoly, masszív román kori épületek és a merész, minden nehézkedést legyőző gótikus katedrálisok két egymástól mélyen különböző lelki magatartást tükröznek.

Rajz, festés

14–15 éves korukban a tanulók a kontrasztok idejét élik. A fekete-fehér rajzolás kezdetekor a két szélsőséget először is jelenséggént élik meg, majd szinte maguktól, a fény és sötétség szimbólumaként fogják fel. Most meghódítják a fény-árnyék világát, miközben a fény különböző fajtáit jellemzik. Az itt bejárt gyakorlási út végén ott áll a portré. A pubertáskor ősjelenségei közé tartozik, hogy a világot fekete-fehérben látják. Jótékony hatású lehet, ha ezekben az években a diákok rajzolásán segítségével tárgyasítják és öntik formába benyomásaikat.

A 10. osztályban a diákok visszatérnek a színekhez. Amint Rudolf Steiner megfogalmazza: „Az iskolában így a valóban művészinek és nem egy ezzel szemben ésszerűen kifundáltnak kell megjelennie... meg kell próbálni úgy behatolni a színek világába, ahogy a nagy modern festők tették, megragadva a hideg és meleg színek forma és kifejező erejének jellegét.” Az alsó tagozatok vízfestési tapasztalataival ennek lehetőségei még távolról sincsenek kimerítve, a rétegtechnika új, különösen érdekes színhatásokat tár fel. A motívum a munka folyamatában a színből formálódik és nem egy előzetesen tudatunkban kialakított kész képzetből.

A 11. osztályban más módon irányítjuk a figyelmet a külvilágra. Különösen a csendéletre és az emberi alak ábrázolására fordítunk nagy figyelmet. Az impresszionisták és expresszionisták egymással ellentétes, mégis egyaránt mély hozzáállása kifejeződik festészetükben. Ennek a festői útnak a célja a 12. osztályban az emberi arc ábrázolása.

Dráma

A felsőbb osztályok egyikében a diákok egy teljes nagyobb drámát tanulnak meg. Átélik, hogy mit jelent nemcsak a gyermekkor magától értetődő játékosztónéből, hanem tudatos művészi stílusérzésből kiindulva dolgozni.

Az antik drámaelmélet egyik kulcsszava a részvétel volt. Belebújni egy szerepbe, olyan mély érdeklődést érezni iránta, hogy a szereplő elszenvedje ugyanazt, mint a megformált személy. Minden szeretet kezdete a részvétel, a fokozott érdeklődés. Pedagógiai problémát jelent, hogy a tanár miként tudja fenntartani a szerep iránti érdeklődést. A siker feltétele, hogy a szerepről új és új színeket nyerjünk. Minden diák észre fogja venni, hogy a szereppel folytatott küzdelmében megváltozott korábbi énjéhez képest. Az egész osztályközösség új szint öltethet.

Olyan oldalukról ismerhetik meg egymást, melyről korábban fogalmuk sem volt. Valóságosabb viszonyba kerülhetnek saját személyiségükkel.

Zene

Aki valaha is átélte egy nagyobb Waldorf-iskola hónapünnepét, az tudja, hogy a kórus és a zenekar az iskola életében lényeges nevelési feladatot lát el. A zenetanításban azon fáradozunk, hogy egy viszonylag nem muzikális tanuló is eljusson legalább az éneklésig. A diákok különböző világtájak jellegzetes népdalait éneklük, sokszor egyéb tantárgyak aktuális témáihoz kapcsolódva. A tanítás során a zenei példákat ének- vagy zenei kíséret segítségével mutatjuk be. A diákok a közvetlen élő zenével közeli és állandó érintkezésbe kerülnek egymással és a megénekelte világgal. A 11. osztály művészetoktatásán belül fontos a zenetörténet, ami a felső osztályos zeneelmélettel kíséri a gyakorlati zenetanulást. A különböző stílusirányzatok és áramlatok jellemzése alkalmas a művészet és az emberi lét alapkérdéseinek érintésére.

Irodalom

Az irodalommal és nyelvészettel való foglalatosságot a művészeti oktatás részeként kezeljük. A heti rendszerességű magyarórák ezt a célt szolgálják. Olyan fontos készségek megőrzése és kifejlesztése a cél, amelyek elengedhetetlenek a fent már megnevezett általános pedagógiai célok eléréséhez. A költészet nyelvének befogadása és részben értelmi használata alapvető emberi kommunikációs kapcsolatok minőségi megvalósíthatóságának esélyét hordozza magában.

A Waldorf-iskolák felső osztályaiban tanított irodalmi anyag világosan mutatja, hogy a régi költők motívumai és alakjai a mai fiatalok számára különösen időszerűek és ösztönzőek lehetnek. A modernekig tartó történelmi fejlődéssel egyidejűleg az irodalomtanítás a XVIII. század végi és XIX. század eleji művekkel és alakokkal foglalkozik. A tanulók csak lassan veszik észre, hogy tanulságos ez a stúdium saját korunk megértéséhez. Az a komolyság, ami ebben az időszakaszban kifejezésre jut, a humorban és a szatirikus költők műveiben találja meg ellensúlyát. A művészetoktatás keretében találkoznak a 10. osztályosok a verstan és a metrumok fogalmaival. A különféle versformák, versfajták, időmértékek az antiktól a modern költészetig az egyes kultúrperiódusok jellegzetes tudati jelenségeinek tekinthetők. A 11. osztályban a középkori irodalmi művek tanulmányozásának kiinduló pontja az az eposz, amely a lovagregények világából Faust-költeményként emelkedik ki. A 12. osztályban a korábbi fejlődés összefoglaló áttekintését követően az újkori irodalom kerül sorra. Sok iskolában Goethe Faustjával, a vívódó, újkori ember képviselőjével kezdődik ez a foglalkozás. Nietzsche, Ibsen, Tolsztoj és Dosztojevszkij képezhetik az átmenetet a modern irodalomhoz, ami korunk minden ínségét és nagyságát magába foglalja.

Idegen nyelvek

Iskolánkban jelenleg két élő idegen nyelvet tanítunk. Ettől nem szándékozunk eltérni a későbbiekben. Az alsóbb osztályokban kezdetben a nyelvtanítás feladata döntően más kultúrák és a más logikai alapú gondolkodás megismertetése volt. Ezeket a funkcióit természetesen a későbbiekben is megtartja a nyelvoktatás. Viszont újabb életszakaszba lépve a gyermekek egy intenzívebb tanulási periódusba kell, hogy lépjenek. Döntő jelentősége lesz a kommunikációs készségek szintén intenzív fejlesztésének. Olyan mértékben kell birtokolniuk a diákoknak az idegen nyelveket, hogy az élet bármely területén a maguk szintjén már 9. osztály végén magabiztosan használhassák azokat. Nem nyelvvizsgák „gyártása” a célunk, hanem a funkcionális nyelvhasználat. 11. és 12. osztályban epochákat biztosítunk a már megalapozott nyelvtanulás még intenzívebbé és magas szintűvé tételére. Természetesen ebben a „szaktárgyban”

talán legfontosabb megoldandó feladat, hogy a különböző nyelvtudású gyermekek munkáját össze tudja hangolni a szaktanár.

Egyéb speciális feladatok

Ugyanakkor azt is taglaltuk már, hogy milyen **speciális készség- és képességfejlesztési** programjaink vannak. Ezek jelentősége részben megmarad, részben még koncentráltabban megnövekszik a felső tagozaton. Kiemelnénk azonban, hogy (összefüggésben a 13. évfolyam mibenlétével is) a 10-11. évfolyamtól biztosítani kívánjuk egy rugalmas és progresszív képzési forma kialakítását: tudásvágyának kielégítésére mindenki kapjon meg egy vagy több választott szaktárgyában való speciális, szaktanára által megteremtett elmélyülési lehetőséget.

Az **ifjúságvédelmi** feladatokat a tanári kollégium konferenciájának keretein belül kívánja megtartani, hiszen a Waldorf-pedagógia **gyermekmegfigyelési** ténykedése amúgy is fedésben áll ezzel a tevékenységi körrel. A Waldorf-iskola gyakorlatában mindig is az osztálytanítók és osztálykísérők felelőssége hangsúlyozottabb. A tanári kollégium heti rendszeres ülésein folyamatos rálátás biztosított minden tanár számára az iskolánkba járó diákokra. Természetesen tudatában (és részben éppen ezért „operatív” pedagógiai megoldások birtokában) van a Waldorf-pedagógia is annak, hogy a nemi éréssel más jellegű, a személyiségfejlődés új szakaszába lépő diákok új emberi problémáival fogunk szembesülni.

Fenntartónk szorgalmazására hozzáfogtunk egy **minőségbiztosítási** folyamat kidolgozásához. Az Óbudai Waldorf Alapítvány megkezdte a tárgyalásokat egy minőségbiztosítással foglalkozó céggel. Tanári kollégiumunk ebben a kérdésben eljutott a cél- és feladat-megjelölés állapotáig.

A Pedagógiai Programot a Nevelő Testület 2013. június 24-én fogadta el.

A Pedagógiai Programot az intézményvezető hagyta jóvá.

Szecsődi Attila
igazgató

Budapest, 2013. június 25.